

Götabiblioteken 2018

Göta biblioteken

Götabiblioteken 2018 ges ut av
Regionbibliotek Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Elisabeth Cserhalmi

Omslagsbild: Peter Åkesson

Tryck: LTAB

ISBN-nummer 978-91-88151-09-4

GÖTABIBLIOTEKEN I SIFFROR

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgöta-kommunerna samt Tranås kommun. Östergötland och Tranås har tillsammans över 470 000 invånare.

Här finns:

45 folkbibliotek, varav 31 är filialer/närbibliotek
3 bokbussar.

Nära 250 anställda.

Över 300 publika datorer.

Sammanlagt har Götabiblioteken nära 3 500 000 fysiska besök på biblioteken per år, i snitt blir det över 9 000 besök per dag.

Götabiblioteken har:

Drygt 1 500 000 fysiska titlar att låna.

Över 20 000 e-böcker.

Cirka 3 000 000 fysiska utlån per år.

Över 50 000 e-böcker laddas ner per år.

Över 120 betalda databaser och nättjänster som låntagarna kan utnyttja, bland annat: Pressreader med cirka 6 000 tidningar och tidskrifter som du kan nå omedelbart på vår webbplats eller genom att ladda ner en app.

Pressreader erbjuder alla, från den vanlige läsaren till forskaren, material från mer än 100 länder på 60 språk.

Mediearkivet/Retriever som innehåller artiklar från cirka 300 svenska tryckta dagstidningar, tidskrifter och affärspress. Här finns artiklar i pdf-format från Östgöta Correspondenten, Norrköpings Tidningar och Folkbladet med flera tillgängliga.

Alex med biografiska fakta och presentationer av 5 500 skönlitterära författare, varav cirka en tredjedel är svenska. Där finns även barn- och ungdomsförfattare, deckarförfattare, SF-författare och populärförfattare.

Cineasterna där du kan låna strömmande film gratis via bibliotekskortet.

Götabibliotekens webb har besökare från en mängd olika länder. Många av dem finns i Norden men också bland annat i USA, Tyskland, England och Sydkorea.

På de olika Götabiblioteken anordnas närmare 9000 olika programaktiviteter varje år. Författarbesök, teater, musik, sagostunder, föreläsningar, språkcaféer och mycket annat.

Samarbete är Götabibliotekens starka kort

Under 2018 hände det mycket, både för Götabiblioteken och för biblioteken i allmänhet. Kulturrådet fick regeringens uppdrag att genomföra en treårig satsning (2018-2020) för att stärka biblioteksverksamheten i hela Sverige och satsningen går under namnet Stärkta bibliotek. Syftet med den, som är att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet, talar sitt tydliga språk. För att rusta sig för biblioteksutveckling behöver man ekonomisk förstärkning. Flera av Götabiblioteken har sökt och fått ekonomiska medel till projekt och verksamhetsutvecklande insatser.

Och med knappt en månad kvar av 2018 kunde - efter en lång arbetsprocess - Götabibliotekens nya gemensamma webb äntligen se dagens ljus. I och med lanseringen är en del av arbetet klart, men en bibliotekswebb som vill vara tillgänglig, användbar och inspirerande för Östgöten och Tranåsbon blir aldrig "klar". En bibliotekswebb är inte statisk vilket innebär spännande utmaningar. Som användare av Götabibliotekens webb har du biblioteket i fickan, oavsett var du befinner dig.

Det är inte på alla sätt självklart att människor idag, oavsett ålder, bakgrund och behov har både tekniken och kunskapen för att vara digitalt delaktiga fullt ut. I ett samhälle där medborgaren förväntas vara digitalt delaktig, ha koll på sin omvärld, navigera i offentlighetssveriges e-förvaltning, förhålla sig till fake news och sociala medier kan man ofta önska sig ett stabilt digitalt stöd.

Här fyller folkbiblioteken en mycket viktig roll utifrån sitt uppdrag att öka kunskapen om hur digital teknik kan användas, liksom att bidra till tillgången av information, kunskap och rätten till fri åsiktsbildning.

Hur ska folkbiblioteken mäktas att göra detta på ett hållbart sätt? Götabibliotekens starka kort är samverkansarbete och erfarenhetsdelande, som tillsammans med den nationella satsningen Digitalt först - med användaren i fokus möjliggör en gemensam kompetenshöjning. Här handlar det om att fortbilda medarbetare på folkbiblioteken för att de på bästa sätt ska kunna bistå medborgarna i ett digitalt kompetenslyft.

Medarbetarna på Götabiblioteken möter varje dag människor som behöver och får hjälp att hantera sin digitala vardag - en del av folkbibliotekens viktiga arbete för att främja individens tillit att använda och delta i digitala sammanhang. Men folkbiblioteken gör också så mycket mer och listan kan göras lång: anordnar författaraftnar, sagoläsning, babyträffar, filosofiska rum för att nämna några inslag. Kort sagt skapar möten mellan människor. I Götabibliotekens årskrönika kan man ta del av den vardagen, ett mentalt vattenhål om jag får lov att citera en av Götabibliotekens besökare.

ELISABETH CSERHALMI,
Regionbibliotek Östergötland.

INLEDARE Elisabeth Cserhalmi.	3
BIBLIOTEKENS UPPGIFT Litteraturens fanbärare!	6
LÄSLOV Skrivglädje, hästar och teckning	8
NY MEDIEPLAN Gemensam för alla biblioteken	10
MODERN WEBB 14 webbplatser samordnas	12
BOKSTART Bidrag till tre kommuner	13
DIGITALT KOMPETENSLYFT Fortbildning för personalen	14
YDRE Bokspanarna väcker läslust	16
NORRKÖPING Lånekort till nya världar	18
BOXHOLM Språkcafé med utflykter	20
FINSPÅNG Ny chef och planer för nya lokaler	22
MJÖLBY Lättlästa böcker och skaparcafé	24
MOTALA Sverige när det är som bäst	26

MOTALA	28
Samverkan på landsbygden	
VALDEMARSVIK	29
Bjuder in till böckernas magi	
ÅTVIDABERG	30
Ny arena och nya möjligheter	
ÖDESHÖG	33
Biblioteket håller ställningarna	
SÖDERKÖPING	34
Samarbete lyfter litteraturen	
KINDA	36
Biblioteket som demokratiskt rum	
VADSTENA	38
Många nystarter under året	
LINKÖPING	40
Fantasyns förtrollade värld	
LINKÖPING	41
Äldre uppskattade teknikhjälpen	
TRANÅS	42
Ett biblioteksår med det lilla extra	
SO-UTBILDNING	44
Här känner man sig trygg	
SAMHÄLLSORIENTERING	45
Östergötlands modell sprider sig	
TALDAGSTIDNINGEN	46
Ett kliv framåt	

Litteraturens fanbärare!

Varför ska biblioteken syssla med litteratur? Dum fråga kan man tycka men när Regionbiblioteket började forska i saken var det inte alldeles glasklart.

Jovisst, biblioteken ska tillhandahålla all möjlig litteratur så att besökarna kan låna vad de vill läsa. Det ska finnas möjlighet att fråga bibliotekspersonalen om hjälp och råd. Det är ju det som ofta är den allmänna bilden av ett bibliotek: ett rum med böcker som man kan låna hem eller läsa där, på plats.

Detta skulle ju kunna ordnas på ett mer okomplicerat sätt som inte krävde så mycket personal!

Tekniken kan redan nu lösa alla möjliga saker som vi trodde det krävdes en människa för. Så all utlåning/tillbakalämning, upplysningar om vart man kan hitta något och tips på vad man kan läsa kommer att kunna skötas av robotar. Vad blir bibliotekens uppgift då?

Läsning har ett egenvärde

Varför ska man förresten läsa skönlitteratur? Jo men, säger du: läsa gör man för att lära sig något, för att utbilda sig eller för att kunna prata bättre och tänka bättre. Eller: man ska läsa för att kunna läsa bättre. Och förresten blir man en smartare, friskare och bättre människa om man läser.

Detta är ju jätteviktiga saker när vi arbetar med människors utveckling på utbildningssidan eller som en del av demokratiutvecklingen. Eller någon annan nyttoas-

pekt som förstås är oerhört viktig när det gäller bibliotekens uppdrag och roll i samhället.

Men om vi skalar bort alla dessa argument för varför vi ska läsa, vad finns då kvar?

I biblioteksplanen för Region Östergötland står det "Att läsförmågan ökar är nyttigt på många sätt. Men läsning har också ett egenvärde. Att möta och njuta av en litterär text, det sköna i språket och fantastiska berättelser är livskvalitet".

Utan läsning inget liv

I skriften "Läsarnas röster "Synen på skönlitteraturen för vuxna på svenska folkbibliotek", redogörs för hur läsare på biblioteken vittnar om att det finns annat som motiverar varför man läser.

"Musik och litteratur är de stora intressena i mitt liv. Och jag går mycket på biblioteket, måste alltid ha böcker hemma ... Utan läsning så att säga finns det inget liv".

Bibliotek och böcker ses som omistliga, och av ett par av informanterna som ett nödvändigt villkor för att vara människa... Användarnas förhållande till böcker illustreras närmast perfekt i Marshall McLuhans definition av medier "såsom varande utbyggnad av våra sinnen", ett slags proteser eller förlängning av den egna kroppen, och därmed oskiljbara från den.

Fakta

Regional biblioteksplan för Östergötland 2016-2019
http://regionbibliotekostergotland.se/wp-content/uploads/Dokument_word_pdf/biblioteksplan.pdf

Ehrenberg M, Persson M, Svensson C Läsarnas röster. Synen på skönlitteratur för vuxna på svenska folkbibliotek. Region Halland. Kultur i Halland 2016

McLuhan, Marshall (1967) Media. Människans utbyggnader. Stockholm: Bokförlaget Pan/Nordstedts

Bibliotek och böcker ses som omistliga av många. Hur kan biblioteken möta det behovet fullt ut?

Hur ska biblioteken kunna möta dessa behov? Vad skulle bibliotekspersonalen behöva öka sina kunskaper i för att kunna hjälpa dessa människor?

Regionbiblioteket driver sedan 2017 projektet "Litteraturscen Östergötland" som har som ett av sina syften att öka Götabibliotekens utbud av litterära samtal. Att få upp intresset för litteratur från andra länder, och att synliggöra litteratur och författarskap som inte är så påtagliga i den enorma floden av utgivna titlar är också delar av syftet.

För att öka kunnigheten och utveckla arbetet med litteraturen startar en utbildning för Götabibliotekens personal i januari 2019. Det kommer att vara en kurs på

bredden med litteraturhistoria och litteraturteorier som bas, men med betoning på att öva sig i att arrangera och använda olika metoder för litteraturförmedling.

Målet är att kursen ska ge en grund till att utveckla litteraturarbetet på varje bibliotek i Götasamarbetet, men också ge inspiration till samarbeten mellan biblioteken och med andra som skolor, bokhandlare, föreningar och alla andra som verkar för litteraturen.

Så med förhoppningen om att biblioteken ska fortsätta vara litteraturens fanbärare går vi in i 2019.

TEXT: HELENA AGNEMAR
Regionbibliotek Östergötland

Skrivglädje, hästar och teckning

För barn och unga som gillar att idrotta finns det ganska många möjligheter att åka på sommarläger, men för dem som tycker om att läsa och skriva är det mer tunnsått. Därför ordnade Götabiblioteken två läger under sommaren 2018. Lägren var för barn och unga i hela Östergötland.

Läsåret 2018-19 är det andra året som vi tillsammans arbetar med projektet Läslov, där vi har fått externa medel från Kulturrådet för att skapa meningsfulla aktiviteter för barn och unga under skolloven. En mängd aktiviteter genomförs i varje kommun, till exempel författarbesök och olika verkstäder för att stimulera läsning. En del teman är gemensamma för alla, en del sker enbart på ett bibliotek. Biblioteken samarbetar med skolor, fritidsgårdar och föreningar för att bättra nå ut till målgruppen. I de kommuner där det finns skolbibliotek är de med i Läslov. Det är en styrka, eftersom det går att initiera eller följa upp saker som händer under lovet.

Fria skrivövningar

Precis före midsommar var det ett Läs- och skrivarläger på Lunnevals folkhögskola utanför Vikingstad. Det kom tjugonio barn i åldrarna 12-15, från olika delar i Östergötland. Fyra bibliotekariéer och en utvecklingsledare på Regionbiblioteket hade det stora nöjet att få umgås med dem under tre dagar.

Två folkhögskollärare från Lunnevald höll i skrivarverkstäder och en av dagarna var författaren Maria Frensborg med oss. Maria hade precis det rätta tilltalet för att få med sig alla barnen och få dem att gå ett litet steg längre än de kanske tidigare gjort i sitt skrivande.

På eftermiddagar och kvällar hade vi friare skrivövningar och gjorde också en hel del annat kul tillsammans som att måla på väskor och t-shirts, spela brädspel eller kubb.

Vi övernattade två nätter på folkhögskolan och åt alla (och många!) måltider där.

Alla trivdes utmärkt och vi som jobbade på lägret skulle gärna göra om det nästa sommar. Fast då är det nog några andra som ska få chansen. För det blir läger även sommaren 2019, så är det bestämt. Liksom första sommaren blir det precis före midsommar, 17-19 juni, och platsen blir Lunnevals folkhögskola.

Egna superhjältar

Det andra lägret som hölls sommaren 2018 var ett Rid- och tecknarläger på Smedstad ridsportcenter i Linköping. Det här lägret var ett dagläger för lite yngre barn, 10-12 år. Genom att kombinera två olika intressen lyckades vi nå en annan grupp av barn än de som är genuint intresserade av att läsa. Inriktningen var alltså hästar och teckning. En av dagarna medverkade tecknaren Per Demervall och barnen fick utforma en egen superhjärte med speciella superkrafter.

Med på det här lägret fanns även tre gymnasieelever från en skrivarlinje. De höll i en del workshops och det uppskattades mycket av barnen. Att få träffa äldre ungdomar som gillar att läsa och skriva var inspirerande för många.

I skrivande stund är det inte beslutat om det blir ett liknande läger sommaren 2019. Men klart är att vi dragit lärdomar som vi kommer att ha nytta av framöver.

På bägge lägren jobbade personal från flera Götabibliotek. Det stärker vårt gemensamma arbete att göra saker tillsammans, vi lär av varandra och får fortbildning genom de gästlärare vi anlitar.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: IDA ZIMMERMAN

Fakta

I flera styrdokument finns skrivningar som stödjer och motiverar arbetet med Läslov:

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Svensk bibliotekslag.

Vi ska utveckla och erbjuda möjlighet till eget skrivande. Götabibliotekens Läsluststrategi.

Utforma strategier för litteratur, skrivande och läsning i samverkan med andra aktörer på litteraturområdet. Regional biblioteksplan för Östergötland 2016-19, Utvecklingsinsatser.

Vägen mot en gemensam medieplan

Den digitala medieutvecklingen fortsätter att väcka en rad nya frågeställningar kring medieplanering på folkbibliotek runt om i landet. Frågor som hur det lokala bibliotekets beståndsuppbyggnad förhåller sig till det regionala mediebeståndet är relevanta, när mediebeståndet i en region/län bygger på ett samutnyttjande. Allt för att erbjuda invånarna en likvärdig tillgång till information och medier. Det gäller också för Östergötland.

De senaste åren har fört med sig en rad strukturella förändringar som starkt påverkar biblioteksvärlden och bibliotekens sätt att arbeta med medier. Den nya bibliotekslagen som trädde i kraft 2014 och Kungliga bibliotekets (KB) förändrade uppdrag är två viktiga komponenter som biblioteken har att förhålla sig till. Dessutom pågår arbetet med att ta fram en nationell biblioteksstrategi.

Det finns också flera olika internationella biblioteksmanifest som till exempel Unescos olika biblioteksmanifest, ett av dem är Folkbiblioteksmanifestet. Också FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, påverkar och ska påverka bibliotekens arbete kring medier.

Vad är en medieplan?

Det mediestrategiska arbetet är centralt i biblioteksverksamheten och innebär att aktivt förhålla sig till bibliotekslagen och andra normerande dokument.

För den som inte är insatt i vad som menas med en medieplan och i det här fallet EN gemensam medieplan för Götabiblioteken vill jag fortsätta med ett försök till definition. Det handlar mycket om synkronisering av planering och samarbete mellan bibliotek där tryckta medier och digitala medier bildar en helhet, och att givna ekonomiska resurser nyttjas på bästa sätt utifrån bibliotekens demokratiska uppdrag. Det handlar också om att personalen runt om på Götabiblioteken diskuterar just dessa frågor, där tillgängliga medier och en medveten beståndsuppbyggnad är en självklar del i folkbibliotekens verksamhet.

Medieplansdiskussionen har sin bäring i den gällande bibliotekslagens övergripande ändamålsparagraf (2§) som är att "verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning" I det sammanhanget är sammansättningen av mediebeståndet, tillsammans med den fysiska lokalen och bibliotekspersonalens samlade kompetens, framgångsfaktorer för att lyckas med det uppdrag som biblioteken har.

Konkret

Rent konkret har den gemensamma medieplanen för Götabiblioteken vuxit fram ur samtliga enskilda medieplaner som varje kommunbibliotek haft tidigare. Ett omfattande arbete skedde under 2015 där samtliga bibliotek deltog för att ta fram lokala medieplaner. I ärlighetens namn var det sedan egentligen inget som direkt skilde de olika planerna åt. Men det arbetet var i och för sig en förutsättning för att gå vidare med EN gemensam medieplan.

Bibliotekscheferna var i december 2018 samstämmigt mogna att ställa sig bakom dokumentet EN medieplan för Götabiblioteken. Det var en naturlig fortsättning på vår sedan år 2012 gemensamma Götabibliotekskatalog (i väntan på en nationell katalog), vår gemensamma logistik gällande boktransporter, gemensamt bibliotekskort, gemensam webb och allt annat samarbete som

sker inom Göta där ett kvalitativt mediasamarbetet utgör en viktig kugge.

Vad blir bättre?

Men vad är då det nya med EN medieplan som blir bättre, förutom att det med största sannolikhet är mer kostnadseffektivt? Här kan jag avslutningsvis lyfta fram ett antal förväntade bra faktorer och en risk:

- Användaren – medieinköp planeras utifrån de egna kommuninvånarnas behov och det regionala mediasamarbetet
- Politisk måluppfyllelse – uppmuntrar samarbete inom Region Östergötland samt Tranås
- Kostnadseffektivitet – bättre nyttjande av inköpta medier
- Kvalité – medveten samsyn vid inköp av såväl fysiska som digitala medier med allsidighet och kvalité
- Kvantitet – en sammanhållen policy för tillgänglighet
- Demokrati – en ständigt pågående bred medieurvalsdiskussion
- Farhågor – att bibliotek med en undermålig mediebudget kan åka snålskjuts på andra bibliotek.

TEXT: ROLF HOLM

Regionbibliotek Östergötland

* Hela medieplanen finns på Regionbibliotekets webb:
www.regionbibliotekostergotland.se

Göta webbredaktion har tappert kämpat med att skapa en del av alla delar som tidigare funnits på 14 olika webbplatser: Nina Lönn (Norrköpings stadsbibliotek), Marie Eriksson (Söderköpings bibliotek), Susanne Kastbom (Motala bibliotek), Alexander Tergeland (Motala bibliotek), Johanna Jungeklind, (Linköpings stadsbibliotek), Jessica Andreasson (Linköpings stadsbibliotek) och Errol Tanriverdi (Regionbibliotek Östergötland).

Responsiv och modern webb

Arbetet med den nya Götawebben har varit en lång resa. Från förstudien under hösten 2015 till kravspecifikation och vidare till upphandling och användartester. Allt för att slutligen gå över till uppbyggnaden av en helt ny webbplats. Lanseringen av nya gotabiblioteken.se ägde rum 2018-11-26. Ett efterlängtat steg mot en webb som mer är anpassad till dagens mobila användande. Målet har varit att det ska vara lätt att hitta rätt och att Götabibliotekens gemensamma tjänster tydligt ska presenteras tillsammans. Dagens användare är mer rörliga och, tror vi, mer benägna att flytta sig mellan kommuner för att gå på bra evenemang. Målet är att synliggöra biblioteks-samarbetet och informera användaren om exempelvis de fantastiska program och tjänster som skapas i de 14 kommunerna.

Tänjt på gränserna

Bakom kulisserna är webben byggd på samma plattform som tidigare. Den har en ny grafisk profil för Götabiblioteken och en ny design utarbetad av Göta webbredaktion i nära samarbete med leverantören Axiell. Ett samarbete som gjort att Göta webbredaktion har tänjt på gränserna för vad som är möjligt i publiceringsverktyget Arena. Resultatet är något som känns

nytt, modernt och funktionellt.

Förändringar kan orsaka många känslor, så även i detta fall. Ett flertal användare har hört av sig och frågat kring form och innehåll. Det har varit många positiva reaktioner och en del negativa. Frågorna och funderingarna har i de flesta fallen varit kopplade till fel som leverantören av den nya webben orsakat. Vi är idag glada att så många har hört av sig, även om det har varit frustrerande när tjänsterna inte fungerat helt felfritt.

Användartester

Götabibliotekens webb är naturligtvis en levande tjänst som under tiden kommer att anpassas till våra användares behov. Så när vi nu blickar framåt, så ser vi att under 2019 kommer fokus ligga på att arbeta med textinnehållet och genomförandet av olika användartester. Vi vill att webben ska fungera så bra som möjligt oavsett vem du som användare är. Vår prioritering kommer vara att i första hand undersöka hur webben tas emot utifrån olika hjälpmedel som är knutna till olika former av funktionsnedsättningar.

TEXT: LINDA SKÅRBRATT, ERROL TANRIVERDI

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

Bidrag till bokstart i tre kommuner

Under 2018 kom Bokstart igång ordentligt i Östergötland. Det är en nationell satsning som riktar sig till de minsta barnen (0-3 år) och deras vuxna. Syftet är att tidigt stimulera språkutvecklingen och intresset för att läsa. De vuxna uppmuntras att prata, läsa, sjunga, rimma och ramsa med barnet.

Regionbibliotek Östergötland fick under året medel från Kulturrådet för att sätta igång med Bokstart i tre kommuner; Linköping, Norrköping och Ydre. I Ydre föds det cirka 30-40 barn per år och där kommer alla familjer att nås av satsningen. I Linköping och Norrköping är det några områden som i första hand berörs. En metod som används inom Bokstart är att bibliotekarierna gör hembesök hos familjerna. Vid hembesöket läser bibliotekarien högt för barnet och pratar med den vuxne om vikten av att läsa tillsammans. Familjen får en eller flera böcker i gåva.

Bibliotekarierna är med i styrgruppen

Hembesöken är en del i satsningen, men det är så mycket mer än så. A och O för att Bokstart ska bli varaktigt är samarbete. Bokstart Östergötland har därför en styrgrupp där representanter från Regionbibliote-

ket, Barnhälsovården, Logopedin, Länsstyrelsen samt folkbiblioteken ingår. Det finns också ett nätverk med bibliotekarierna från de olika Götabiblioteken, även från andra än de tre som drar igång verksamheten nu. För att Bokstart ska fungera fullt ut måste även kommunala nätverk med representanter från olika verksamheter bildas.

Fortbildning för bokstartare.

Våren 2019 blir det fortbildning för de som ska vara bokstartare. Ett tillfälle ägnas åt vad man ska tänka på vid hembesök, ett åt olika familjekonstellationer samt familjer med andra språk än svenska. Det sista tillfället, där även andra yrkesgrupper som arbetar med små barn kan komma med, blir en inspirationsdag om bilderböcker och högläsning.

Förberedelserna för Bokstart har pågått länge så nu känns det väldigt roligt att få sätta igång på riktigt! Det lärodomar vi får i de tre pilotkommunerna kommer alla kommuner inom Götasamarbetet att få nytta av.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: BIRGITTA ANDERSSON

Inom Bokstart gör bibliotekarierna hembesök, läser högt och pratar om vikten av att läsa tillsammans.

Ett digitalt kompetenslyft

Ar 2018 gick startskottet för det nationella projektet Digitalt först med användaren i fokus. Lisa Ekman, utvecklingsledare på Regionbibliotek Östergötland, har ett särskilt ansvar för projektet i Östergötland.

Syftet med Digitalt först är att fortbilda landets folkbibliotekspersonal så att de kan hjälpa befolkningen i ett digitalt kompetenslyft. Varför har det här uppdraget getts till just folkbiblioteken och dess personal? Så här formuleras det i regeringens uppdrag till Kungliga biblioteket: "Bibliotekens personal är van att läsa av behov i sin omgivning och att anpassa sina insatser till individers efterfrågan. Folkbiblioteken har också fördelen att de finns i varje kommun i landet och är offentliga platser som har hög trovärdighet."

Vad har skett hittills

– Ett självskattningstest är framtaget av Regionbiblioteken i Örebro, Uppsala, Stockholm och Dalarna i samarbete med forskare. Syftet med testet är att inventera behov för att kunna följa upp med utbildningsinsatser. Detta sker genom att man tar ställning till ett antal påståenden. Samtliga biblioteksanställda ska göra testet, som förstås är digitalt. I skrivande stund har 90 procent av de anställda på Götabiblioteken gjort det.

Påståendena är indelade i olika områden:

- Analysera och bearbeta data och information
- Kommunikation och samarbete
- Skapa digitalt innehåll
- Säkerhet
- Problemlösning

– Självskattningstestet utgör ett underlag för en handlingsplan för individ och grupp. Under hösten har jag hållit i workshops på alla 14 Götabiblioteken. Deltagarna har diskuterat och funderat över vad som ska prioriteras i ett första skede. Vad behöver flest mest kompetensutveckling i? Resultaten från landets alla workshops har sammanställts och kommer att ligga till underlag för en gemensam lärplattform.

Vilka är de viktigaste slutsatserna så här långt?

Det finns ett stort intresse för frågorna bland bibliotekspersonalen som förstås ser sitt eget behov av kompetensutveckling för att kunna bistå befolkningen.

Samtliga biblioteksanställda ska göra testet, som förstås är digitalt.

Så här ser Götabibliotekens topp 5-lista för behovet av kompetensutveckling ut:

1. Kritiskt granska digitalt innehåll och avgöra dess sanningsgrad
2. Hantera och radera de digitala fotspår jag lämnar efter mig på internet
3. Reflektera kring yttrandefrihetens omfång och avgränsningar på internet
4. Avgöra vilket digitalt material som jag får använda fritt på exempelvis en affisch eller bibliotekets hemsida
5. Identifiera webbsidor och e-post som kan användas för bedrägeri eller annan oönskad aktivitet

Hur kan bibliotekspersonalen ta reda på vilka behov som finns hos befolkningen?

– Det kan ske på olika sätt. Ett är att notera vilka frågor man får på biblioteken. Vad vill människor ha hjälp med? Många bibliotek erbjuder redan idag digital första hjälpen, en del bibliotek har DigidelCenter eller motsvarande. Frågor som dyker upp där kan ligga till grund för hur kompetenslyftet utformas.

Det finns även andra regionala och kommunala kartläggningar som går att bygga vidare på. Bibliotekspersonalen tillhör ju befolkningen och deras kunskaper och behov skiljer sig säkert inte så mycket från övriga befolkningen. Det som kommer fram i bibliotekens workshops kan avspegla vad hela befolkningen behöver.

Lisa Ekman, utvecklingsledare på Regionbibliotek Östergötland, har ett särskilt ansvar för projektet *Digitalt först i Östergötland*.

Vad kommer att ske nu närmast?

– Det har skapats en regional arbetsgrupp med representanter från Götabiblioteken och Regionbiblioteket. Gruppen ska i samråd med bibliotekscheferna diskutera vilka prioriteringar som ska göras och hur kompetenslyftet ska ske. Vilka metoder är bäst?

Parallellt med detta kommer jag att besöka varje Götabibliotek en gång till för att se hur de vill arbeta vidare.

– Samtidigt sker mycket på nationell nivå. Det finns ett antal arbetsgrupper med särskild inriktning, till exempel tillgänglighet, barn och unga. För att kunna avgöra vad biblioteket kan och inte kan hjälpa till med behövs ett kunskapsunderlag som går igenom de juridiska och etiska regler och aspekter som finns på dessa frågor. Därför har en arbetsgrupp bestående av representanter från de regionala biblioteksverksamheterna bildats. Vi söker även stöd och input både från arbetsgivarsidan och facken. Arbetsgruppen ska undersöka det juridiska läget och ta fram ett underlag under våren 2019.

– Regionbibliotek Östergötland kommer också att delta i en utbildning i Innovationsguiden som är en arbetsmetod för att jobba med utveckling.

Det finns ett DigidelCenter i Motala. Vad är det och finns det även i andra kommuner?

– Motala bibliotek och Norrköpings Stadsbibliotek har med hjälp av projektmedel från bland annat Internetstiftelsen i Sverige fått möjlighet att starta kommunala DigidelCenter. Syftet med projektet är att öka den digitala delaktigheten hos kommuninvånarna. Motalas DigidelCenter invigdes 2018, Norrköping håller på att bygga upp sitt. Om det blir fler DigidelCenter på Götabiblioteken får framtiden utvisa.

Har du några lästips för den är intresserad och som vill lära sig om till exempel Fake News, källkritik, säkerhet på nätet?

– Ja visst, här är två av mina favoriter i ämnet:

- Jack Werner; Ja skiter i att det är fejk det är förjävligt ändå.

- Viralgranskarens handbok. Källkritik och självförsvaret på nätet. Åsa Larsson

Dessa båda böcker kommer att ligga till grund för studiecirkel. Och en studiehandledning ska tas fram.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

Fakta

Regeringen har gett Kungliga biblioteket i uppdrag att under 2018-2020 nationellt samordna och finansiera en satsning på de regionala biblioteksverksamheterna som kompetens- och utvecklingsnoder. Satsningen innebär i sin tur att de regionala biblioteksverksamheterna samordnar en utbildning av landets folkbibliotekarier för en digital kunskapshöjning.

Läs mer:

<https://digitaltforst.blogg.kb.se/>

<https://www.regionuppsala.se/digikomp>

Bokspanarna på uppdrag är en del i bibliotekets utåtriktade verksamhet för barn och unga. FOTO: KICKI SAMUELSSON.

Bokspanarna väcker läslust

Under hösten 2018 syntes det mystiska figurer, rustade med resväska och bokkassar, på Ydres gator och vägar. Det var alltifrån blodisande gastar till superhjältinnor och detektiver. Men i själva verket var det Ydres bibliotekspersonal ute på Bokspanaruppdrag!

Läslustprojektet Bokspanarna har sin utgångspunkt i satsningar inom Skolverksprojektet Vikänsla och goda resultat i en skola för alla, där Ydres fritidshem deltagit i en utbildningsinsats om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Idéer kring ett samverkansprojekt med kommunbiblioteket väcktes på en utbildningsdag om läslust i Stockholm våren 2018.

Möta barn i deras vardag

Från bibliotekets sida fanns planer på att arbeta mer utåtriktad med verksamhet för barn och unga. Att möta

barn och arbeta läsfrämjande i deras vardag utanför bibliotekets lokaler. Biblioteket och fritidshemmen har sedan tidigare ett gott samarbete och efter kontakt dem emellan var projektplanerna i full gång. Inspiration har hämtats bland annat från projektet Lättläst på Fritids som utvecklats av tidigare skolbibliotekssamordnaren Gunilla Hagman i Gävle.

I korthet innebär projektet att biblioteket väljer ut och köper in lättlästa böcker av olika slag och med olika teman som packas i bokkassar. Kassarna får sedan cirkulera mellan de fyra fritidshemmen i Asby, Rydsnäs, Hestra och Österbymo. På fritidshemmen inreds mysiga läsmiljöer och kring böckerna skapas olika läsaktiviteter, böckerna betygsätts av eleverna och varje kasse presenteras på respektive fritidshem/avdelning av bibliotekspersonalen.

Med start i oktober 2018 besöker Josefine Molinder,

Bokkassar med lättlästa böcker cirkulerar runt bland kommunens fritidshem. FOTO: JOSEFINE MOLINDER

projektsamordnare för barn och unga och Christine Åström, biblioteks- och kulturchef, fritidshemmen i Ydre laddade med bokkassar och läsinspiration. Hittills har det bland annat blivit högläsning, poesi, berättande, programmering och tecknande i kawaii style. Aktuella teman under Bokspanarnas första år är exempelvis Spännande & Läskigt, Djur & Hjältar och Online & Världen.

Att fantisera och tänka själv

– Att möta eleverna på fritidshemmen har varit både spännande, roligt och utmanande. Att verkligen försöka få deras uppmärksamhet och fånga dem genom böckerna. Vi har gått all in och skapat olika karaktärer med inspiration från bokkassarna, något som varit jät-teuppskattat – av både barn och pedagoger. Vi vill locka

barnen till att fantisera och tänka själva, säger Josefine Molinder som under ett år genom Kulturrådets Stärkta bibliotek förstärker personalen på Ydre kommunbibliotek med fokus på barn och unga.

”Bokspanarnas bästa bok”

Ett pilotår med Bokspanarna pågår till och med september 2019 då projektet ska utvärderas och formerna för en eventuell fortsättning planeras. En höjdpunkt för eleverna innan dess blir Bokspanardagen på biblioteket i maj där projektet ska presenteras publikt i utställningsform och ”Bokspanarnas bästa bok” koras.

TEXT: CHRISTINE ÅSTRÖM

Ydre kommunbibliotek

Lånekort till nya världar

Barn- och ungdomsavdelningen på Norrköpings stadsbibliotek arbetar för alla barn- och ungdomar mellan 0 och 18 år i hela kommunen. Vårt mål är att varje barn ska känna till att biblioteket finns, är en plats för dem, och att de ska kunna låna hos oss med sitt eget lånekort, både under fritid och skoltid.

Magisk bilderboksbio

Som en del av arbetet med att synliggöra biblioteket för barnen valde vi under året att satsa extra på barn i förskoleklass-åldern. 750 barn från en mängd skolor, både kommunala och friskolor, fick komma på en fantasifull och magisk bilderboksbio med invävd bibliotekskunskap. De fick även uppleva boken fysiskt genom att gå in i bokens värld i utställningsformat. Besöket avslutades med att de fick en goodiebag med sitt alldeles egna lånekort och en läsdagbok. Med ett lånekort får barnen gratis tillgång till hundratals nya världar och upplevelser, samt språkutveckling.

Det är viktigt att så tidigt som möjligt få in språkutvecklingen och litteraturen hos barnen, och därför erbjuder vi en mängd aktiviteter för små barn och deras vuxna. Nytt för 2018 var Babytecken med sång, Bilderboksmingel, Bilderboksbio med kreativt skapande, Sagokalas, Barnteater, Drama och genus med prinsessan, dramatiserade bilderböcker samt besök på familjecentraler och samarbete med gruppen för tidiga insatser. Det har varit stort intresse för samtliga aktiviteter och vi har nått många nya besökare.

Svenska med baby

Vår integrationssatsning i samarbete med Svenska med baby har fortsatt med besökare från länder som Polen, Eritrea, Somalia, Syrien, Sudan, Iran, Afghanistan, Finland, Angola, Storbritannien, Frankrike, Rumänien med flera. Nytt för året är att Norrköpings kommun ansökte om bidrag hos Länsstyrelsen för att bedriva Svenska med baby på Norrköpings stadsbibliotek. Detta

Under året anordnades en mängd aktiviteter för små barn och deras vuxna.

beviljades under sommaren 2018 och 300 000 kr gick till verksamheten till och med 31 januari 2019. Detta har inneburit mer marknadsföring, familjeaktiviteter och mer material för verksamheten.

Från biblioteket deltar varje vecka en barnbibliotekarie som leder sångstund, ger boktips och berättar om programmet på biblioteket.

Mersmak till läsning

För barn i skolåldern jobbar vi mycket med den dagliga verksamheten ute i biblioteket, där vi besöks av många klasser varje dag, och våra barnbibliotekarier ger god service, tips och skapar spännande skyltningar. Vi tar emot årskurs 2, 4, 6 och 8 på bokprat, där vi väljer ut och tipsar om böcker ur olika genrer och på olika läsnivå. Dessa besök väcker ofta stor läslust hos eleverna och öppnar upp för fortsatt läsning genom hela skolgången.

Under skolloven och fritiden anordnar vi aktiviteter som läseklubbar, författarbesök, skapande workshops,

muntligt och digitalt berättande och skapande. Under sommaren kom runt 100 nyfikna och besökte oss då vi bokat in författarna till den otroligt populära barnbokserien Handbok för superhjältar (av Elias och Agnes Våhlund). Nämnas bör också Afternoon tea, där vi ger boktips till barn och deras vuxna under mysiga former, en uppskattad stund tillsammans som ger mersmak för läsning.

Vi tar emot och registrerar en mängd barn i skolåldern så att de kan använda talbokstjänsten Legimus, som är ett verktyg för dem med språk/läsnedsättning att ta till sig litteratur.

Inom projektet Litteraturscen Norrköping startade vi under hösten upp verksamhet mot målgruppen unga vuxna (16-20 år) med författarbesök och kontakt med bokcirkelsugna.

TEXT: KLARA DANIELSSON

Norrköpings stadsbibliotek

FOTO: ULRIKA CALEN

Varje vecka leder en barnbibliotekarie Svenska med baby, berättar om programmen på biblioteket och ger boktips.

Småkrypsjakt med Karin Schönback i förgrunden.

Taher och Salem hoppas på fiskelycka.

Språkcafé med utflykter

Språkcaféverksamheten på Boxholms bibliotek är uppskattad och lockar allt fler deltagare. Varje tisdagseftermiddag träffas man för att fika tillsammans och träna sig i att tala svenska.

Besöksantalet varierar men det är inte ovanligt att det är ett tjugotal deltagare. Ett antal personer – mest pensionärer – är engagerade i att hålla i verksamheten.

– Det är vi tacksamma för, säger bibliotekschef Linnea Hermansson. Vi är en liten personalstyrka och har svårt att hinna med det här uppdraget. Men vi finns till hands för att hjälpa till vid behov. Jag deltar ibland för att hålla mig uppdaterad, det är alltid trevlig stämning och roligt att lära känna deltagarna.

Salem och kompisen Abdo önskar att det skulle vara språkcafé varje dag. De tycker, liksom flera andra, att det är svårt att hitta någon att prata svenska med. Men båda har utvecklats mycket under tiden de varit i Sverige även om de själva tycker att det går trögt.

Även utanför bibblan

Det finns planer på att utveckla språkcaféverksamhe-

ten genom att erbjuda olika aktiviteter även utanför biblioteket. Redan förra våren gjordes ett studiebesök på Bleckenstad gård som var mycket uppskattat. Detta kostade inget eftersom privata bilar användes.

Men för att kunna göra ännu mer behövs pengar. Bibliotekets ansökan hos en lokal fond (Carl Tryggers Stipendiefond) resulterade i ett bidrag på 10 000 kronor förra året. Dessutom blev biblioteket till allas stora glädje belönat med 10 000 kronor av Vänsterpartiet i Östergötland för ett framgångsrikt arbete med språkcaféverksamheten. En del av dessa pengar användes till en mycket trevlig utflykt till vackra Torpön i sjön Sommen. Efter många roliga aktiviteter avslutades det hela med mat i restaurangen innan det var dags att ta färjan över till bilarna igen. Det var en spännande och rolig dag för alla.

Vill utveckla mer

Även på lördagar, i samband med bibliotekets handarbetscafé, kommer en hel del människor för att träna sig i att prata svenska. En del vill också lära sig att handar-

beta. Karin Schönback, pensionerad distriktssköterska, har varit med från starten och tycker att det fungerar jättebra. Hon är ofta med, både på tisdagar och lördagar.

– Vi är nöjda med verksamheten men tror att det går att utveckla den ännu mer. Vi hoppas på att kunna ordna fler aktiviteter 2019. Det är viktigt för deltagarna att få komma ut i vårt lokalsamhälle och träffa människor. Vi hoppas därför att kunna ordna studiebesök och även delta i olika kulturella och idrottsliga arrangemang framöver.

Det skrattas mycket vid kaffeborden och stämningen är varm och hjärtlig. Extra uppskattat är det när Boxholms Lucia med tärnor besöker språkcaféet i mitten av december. Vid träffarna har man ofta ett tema att tala om. En mobil whiteboardtavla används flitigt eftersom många tycker att det är lättare att lära sig ett nytt ord när man ser det i skrift. På biblioteket finns dessutom alla möjligheter att visa illustrationer ur böcker. Det förekommer att deltagarna har med sig skoluppgifter som de behöver ha hjälp med eller olika papper från myndigheter som behöver förklaras. En del av dem som deltar i språkcaféet är inte berättigade att läsa på SFI och för dem betyder det förstås extra mycket.

Vanlig medmänsklighet

En av dem som är engagerad är Gunnar Olsson, pensionär och permanent boende i Blåvik utanför Boxholm sedan några år.

– Vi hoppas att den här verksamheten ska bidra till en bättre integration av flyktingar i vår kommun. Förhoppningsvis kan det också innebära att de i framtiden kan bli en tillgång i kommunen genom att snabbare komma in arbetslivet och i samhället i övrigt.

Eftersom språkkunskaperna varierar väldigt mycket hos deltagarna kommer man i fortsättningen att sitta i mindre grupper. Det är viktigt att alla kan komma till tals och att alla känner att de har lärt sig något nytt vid varje träff.

– Vi ledare lär oss också väldigt mycket, menar Karin Schönback. Varje person har sin egen unika historia. Det är viktigare att se till våra likheter än våra olikheter. Att hjälpa till att få människor att trivas i vårt samhälle är helt enkelt vanlig medmänsklighet.

TEXT: GEN LARSSON

Boxholms bibliotek

FOTO: KARIN SCHÖNBÄCK

Mona Brand, Boxholms bibliotek

Vad brukar du göra på biblioteket?

Låna tidskrifter, böcker och kolla om det kommer något spännande program.

Hur ofta är du här?

Ca var 14:e dag, om jag inte lånat ett sjudagarslån.

Vad är bäst med biblioteket?

En god service. Snabb hjälp och man kan fråga om allt. Ett stort utbud. Tänk att alla i bokklubben kan få varsitt exemplar av samma bok!

Finns det något du saknar?

Tidskriften Gård och torp; den är lärorik! (Hon fick sedan hjälp att reservera fyra exemplar)

Claes-Göran Drott, Boxholms bibliotek

Vad brukar du göra på biblioteket?

Läsa tidningen och låna böcker

Hur ofta är du här?

Dagligen

Vad är bäst med biblioteket?

Det är väl bra allting? Det skulle vara betjäningen då, som är extra bra.

Finns det något du saknar?

Nej

Ny chef och planer för nya lokaler

I februari 2018 fick Finspångs bibliotek en ny chef. Per Johansson kommer närmast från Stockholm och ersätter Elisabeth Cserhalmi som nu är chef för Regionbibliotek Östergötland. Kort därefter fick biblioteket i uppdrag att undersöka möjligheterna att omlokalisera biblioteket och flytta ut ur huset "Bildningen" som biblioteket delar med två växande gymnasieskolor.

Biblioteket har varit fortsatt välbesökt av såväl vuxna som barn och ungdomar under hela året. Det är många som vill låna böcker eller sitta och läsa en stund. Många gymnasieungdomar söker sig till biblioteket för att få studiero. Biblioteket som välkomnande lokal och tillflyktsort för många kan inte underskattas.

Föredrag och författarbesök

Biblioteket har arrangerat flera författarbesök med bland andra Eli Åhman Owetz, Kristian Lundberg och den finländske Antti Tuuri. Biblioteket har också stått som värd för föredrag på olika teman: Andreas Jakobson berättade om matsvinn och erfarenheter av att dumstra (återvinna) mat som annars skulle slängas. Naturskyddsföreningen och Risinge hembygdsförening har med sina föredrag givit besökare en inblick i lokala förhållanden i Finspångstrakten utifrån olika perspektiv. Det är alltid välbesökta arrangemang när vi bjuder in besökare att blicka Finspång i backspegeln, samlingsnamnet för våra lokalhistoriska arrangemang.

Utebibliotek och hängmattor

Också den här sommaren flyttade vi ut biblioteket. Vår ungdomsbibliotekarie följde med fritidsgården Hörnan på turné runt om i Finspångs kommun med "Bibblan i bakluckan" som ambulerande bibliotek. Även på platser utanför tätorten Finspång gavs det möjlighet att låna och läsa. Vi skapade också ett "utebibliotek" i en av de gamla busskurerna på Bergslagstorget där kommuninvånare kunde byta böcker med varandra (ett spännande tillhåll inte minst för barn). Och på två olika platser i kommunen hängde biblioteket upp hängmattor som uppmanade till läsning en skön stund en vacker somrardag.

I september bjöd biblioteket in lokala partiföreträdare till biblioteket för att möta allmänheten inför valet. Rotundan fylldes snabbt med människor, och inte minst många elever på skolorna i Bildningen tog tillfället i

akt att ställa frågor direkt till dem som bestämmer i Finspång. Diskussionerna berikade lokalpolitikerna såväl som de vetgiriga eleverna och det som först kunde synas självklart var inte alltid det.

Gör skillnad!

Hösten 2018 kom dataspelsrecensenten Thomas Arnroth, känd från TV, och föreläste under "Spelveckan" där vi lyfte fram allahanda spel och lät dem som ville pröva. Under läsloven och familjelördagar har barnverksamheten lockat barn till biblioteket för att läsa och pyssla. Språkcaféer, Mangaklubb och Filosofiska forum har också fortsatt locka besökare. Pensionärer har gått datorkurser i bibliotekets regi och det är roligt att konstatera att vi som arbetar på biblioteket har kunnat fortsätta hjälpa otaliga besökare att skriva ut och kopiera handlingar, svarat på referensfrågor och tipsat om böcker. Vi gör skillnad!

De nya lokalerna

Hur gick det då med omlokaliseringen av biblioteket? Mycket planeringsarbetet har gjorts under året och vi har en färdig planlösning för hur de nya lokalerna för biblioteket ska se ut i centrala Finspång. I december kunde Kommunledningsstyrelsen därför fatta beslut i frågan och ge klartecken till oss att sätta omlokaliseringen i verket på riktigt. Det kommer bli den avgjort mest betydelsefulla förändringen för biblioteket 2019 och innebär mycket också för kommunen som helhet.

TEXT: PER JOHANSSON

FOTO: ERIC HAMMARSTRÖM

Finspångs bibliotek

Ett glatt gäng: Ellinor Monell, Sofia Engvall, Maria Karlsson, Clara Nyström och Elin Nilsson

Lättlästa böcker vägen till svenskan

Mjölby bibliotek fortsätter sin satsning med bokcirklar för kvinnor som vill träna svenska. Lättlästa böcker har öppnat för många samtal och funderingar om hur det funkar i Sverige. Nu blir det även en bokcirkel för enbart män.

– Vi vet att många nyanlända kvinnor saknar samsättning, då kan det vara svårt att komma igång med svenskan. Flera är även föräldralediga, det påverkar möjligheterna att studera, konstaterar bibliotekarie Helena Bengtsson som tillsammans med kollegan Maria Niemi leder bokcirkeln.

Barnen passas

Kvinnorna får ta med sig barn och det ordnas med enklare sysslor för de små. Men fokus ligger i första hand på kvinnorna, de som aktivt deltar kan få intyg på att de närvarat. Att bokcirkeln räknas som en aktivitet inom Arbete och välfärd har gett träffarna status.

Sedan höstterminen 2018 håller cirkeln till på torsdagsförmiddagarna i Norrgårdens utbildningscenter där SFI-utbildningen huserar ihop med en rad andra kommunala verksamheter liksom Arbetsförmedlingen.

I snitt kommer 10 deltagare som vill öva sin svenska genom att läsa, diskutera och bokitipsa varandra. Ibland

kanske det inte blir så mycket läst, men desto mer prat. Cirkelledarna anpassar träffarna efter vilka som kommer och är lyhörda för kvinnornas önskemål och behov.

Cirkelstart för män 2019

Tanken är att bokcirkeln ska vara en trevlig aktivitet där alla kan delta och känna sig välkomna. Under träffarna finns en person på plats som talar arabiska och är ett språkstöd för arabisktalande kvinnor som precis kommit igång med svenskan. Självklart är alla välkomna, oavsett modersmål, och deltagarna hjälper gärna varandra.

Att bokcirkeln bara vänder sig till kvinnor har varit avgörande för många av deltagarna, enligt Helena Bengtsson och Maria Niemi. Vissa ämnen låter sig inte ventileras med någon av det motsatta könet närvarande.

Under våren 2019 introducerar Mjölby kommun en bokcirkel för män som behöver träna svenska. Den leds av manlig personal från biblioteket, kultur- och fritidsförvaltningen samt Arbete och välfärd.

TEXT OCH FOTO: MJÖLBY BIBLIOTEK

Populärt skaparcafé i Mantorp

Inspirerade av biblioteket i Ljungsbro ville även Mantorp ordna mötesplats för skapande och samtal. Smygstarten av Skaparcafé hösten 2017 blev 2018 en efterfrågad succé med en av låntagarna som handledare.

De första två trevande träffarna ägnades åt knyppling och makramé. Uppslutningen var god, så det planerades för skaparcaféer 2018.

Låntagare blev handledare

En klockren handledare visade sig finnas i låntagaren Lill som gärna talade om sitt intresse för att skapa och pyssla. Hon tog sig an fyra träffar på våren och fem träffar på hösten. Det tillverkades bland annat tygkassar, miniväskor, förvaringsburkar, vetekuddar, brödkorgar,

tomteluvor. Materialen var textil, kartong, pärlor och papper.

– Hon är pedagogisk, entusiasmerande och har mångårig erfarenhet av skapande i allehanda material. Vi har en handfull trogna deltagare som med liv och lust tar sig an de idéer som Lill arbetar fram, konstaterar filialföreståndaren Emelia Sundblad.

Meröppet skapar nya grupper

Skaparcaféets deltagare träffas tisdagar klockan 17-20. Timmen innan har då bord och stolar, symaskiner och annat utrusning satts fram. Deltagarna droppar in och Lill presenterar kort kvällens skaparprojekt. Halvvägs in i kvällen serveras kvällsfika med ostsmörgås. Sista tillfället brukar vara ett "best of". När terminen börjar

Tawhede, Helena, Maria och Malin håller numera till i Norrgårdens utbildningscenter med bokcirkeln för kvinnor som vill träna svenska.

lida mot sitt slut får deltagarna önska fritt vad som ska skapas, favorit i repris eller något nytt. Handledare Lill har förstås alltid en idé i bakfickan.

Pyselcaféerna kan ta emot upp till tolv deltagare, då hinner handledare Lill hjälpa till och svara på frågor som uppstår.

En del av 50-årsfirandet

2019 firar biblioteket 50 år i nuvarande lokaler. Skaparcaféet är en del av firandet, deltagarna ska skapa

en jubileumstavla i textil som skall pryda biblioteket framöver. I övrigt väntar ett jubileumsprogram med föreläsningar utställning, tårtkalas och berättarcafé .

2017 blev Mantorp ett meröppet bibliotek. Emelia Sundblad ser en utveckling i att andra grupper som vill träffas, skapa och prata kan göra det just under meröppettiderna. Biblioteket är meröppet 49 timmar i veckan, personal är på plats 27 timmar.

TEXT: MJÖLBY BIBLIOTEK

Sverige när det är som bäst

Ar 2018 var ett händelserikt för Motala biblioteks DigidelCenter. Verksamheten utvecklades, fler samarbetspartners knöts till projektet och vi fick möjlighet att utöka personalstyrkan med två medarbetare. Detta ledde till mer egenproducerad verksamhet och gav även förutsättningar för att ha fler digitala aktiviteter på våra filialbibliotek. Förutom detta kom även digitaliseringsminister Peter Eriksson på besök, och vad det skulle leda till kunde vi inte ana. Men låt oss börja i den änden.

Ministerns positiva nyhet

Den 13 mars fick vi besök av Peter Eriksson, digitaliseringsminister, som förutom att bekanta sig med vår verksamhet även hade med sig den positiva nyheten att Digidelnätverket beviljats projektmedel under 2018. Ett par lekfulla inslag ingick i programmet och Peter Eriksson samspråkade bland annat med vår robot Dash.

I juni kom sedan beskedet att regeringen avsatt medel, som via Internetstiftelsen skulle användas till att starta 5-10 nya DigidelCenter med Motala som nationell modell. Så här skrev Peter Eriksson i pressmeddelandet "Jag har själv besökt Motala och är väldigt imponerad av verksamheten där. Digidelcentret är en mötesplats där människor som känner sig ovana med den nya tekniken får hjälp att lösa problem eller komma igång med att använda digitala tjänster. Det är Sverige när det är som bäst!"

Digitaliseringsminister Peter Eriksson i samspråk med vår robot Dash. FOTOGRAF: TERESE RAYMOND

Detta besked och det positiva omnämmandet firades naturligtvis med tårta!

Studiebesök och konferenser

Utnämningen till nationell modell innebar en hel del uppmärksamhet och kommuner från hela landet hörde av sig för att boka studiebesök och få information. Det medförde också att vi blev inbjudna att delta på konferenser, nätverksdagar och utbildningsträffar runt om i Sverige. Så förutom vår ordinarie verksamhet tog vi emot ett 15-tal studiebesök och deltog på ett tiotal andra sammankomster under hösten.

Vi deltog även vid en nationell nätverksträff i Sundsvall anordnad av Digidelnätverket där de befintliga Digidel-verksamheterna var med: Digidel Helsingborg, Sundsvalls DigidelCenter och eRum Västerbotten med verksamhet i Åsele, Lycksele, Tärnaby och Storuman.

Att intresset var stort för att starta DigidelCenter förstod man också på antalet ansökningar, drygt 50 stycken, och när beskedet kom i november visade det sig att hela 15 kommuner fick medel för att starta upp

Tårtfirande efter att regeringen avsatt medel för start av nya DigidelCenter med Motala som modell.

FOTOGRAF: SUSANNE KASTBOM

Vi besökte ett vårdboende och gav de boende hjälp med sina telefoner och surfplattor. Emelie Ekholm handleder Ulla Bäck. FOTOGRAF: SUSSIE SLOTTER

egna verksamheter. När alla DigidelCenter samlas nästa gång kommer det att vara en betydligt större grupp än första gången.

I dagsläget har vi hunnit träffa tre av de kommuner som startat eller ska starta DigidelCenter – Sävsjö, Norrköping och Mönsterås och snart kommer även Hylte kommun på besök.

Uppsökande programverksamhet

Tack vare personalförstärkningar utökade vi den delen av verksamheten som vi bedrev själva och förutom drop in handledning och grundläggande kurser anordnade vi bland annat ett antal digitala tematillfällen och robotlek på våra filialbibliotek. Under hösten startade vi även upp en uppsökande verksamhet där vi besökte ett vårdboende i kommunen och gav de boende hjälp med sina telefoner och surfplattor. De fick också inspiration och tips på appar och webbplatser för både nytta och nöje. Vi utgick från deltagarnas intressen och både Facebook, Google Maps och Snapchat utforskades under kursens gång.

Vad händer framåt?

2019 är sista året i det treåriga projektet och nu börjar det bli dags att fundera på hur vi får till en bra implementering av DigidelCenters aktiviteter i den ordina-

Måad Bentzer, Motala bibliotek

Vad brukar du göra på biblioteket?

Jag läser dagstidningar och går även hit med barnbarnen ganska ofta.

Hur ofta är du här?

Jag är nog här i snitt fyra dagar i veckan!

Vad är bäst med biblioteket?

Det absolut bästa är att det är så lugnt och trivsamt här. Skulle ett barn springa runt eller låta lite så är det inte något som stör mig, barn måste få höras. Och jag måste tillägga att jag älskar utsikten över sjön, den bidrar till den fina stämningen som jag upplever här. Biblioteket har det bästa läget i stan tycker jag.

Vad betyder biblioteket för dig?

Biblioteket betyder mycket för mig, jag finner mitt lugn här och det är också jätteroligt att komma hit med barnbarnen, det finns alltid något kul för dem att göra.

rie verksamheten. Vi hoppas på ett fortsatt politiskt uppdrag och att våra pågående samarbeten kommer kunna fortsätta även efter att projektet tar slut. Vi kommer även att anställa en IKT-pedagog* som knyts till verksamheten under året.

Arbetet med att minska det digitala utanförskapet och att hjälpa våra medborgare bli digitalt och socialt delaktiga är ett viktigt demokratiskt uppdrag... och samtidigt väldigt kul och inspirerande, det vill jag skicka med till er som funderar på om och hur ni ska jobba med detta.

TEXT: SUSANNE KASTBOM,
projektledare MOTALA DIGIDELCENTER, Motala bibliotek

*IKT – Information – och KommunikationsTeknologi som pedagogiska verktyg, hjälpmedel.

Samverkan på landsbygden

Bibliotekslagen som styr allt offentligt biblioteksarbete i Sverige lägger tonvikten på bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling. Vidare, enligt lagen, ska bibliotekens tjänster vara tillgängliga för alla medborgare. Hur går man tillväga i praktiken för att uppfylla dessa stora krav, när vi på landsbygden har långa geografiska avstånd, begränsade ekonomiska och digitala resurser och även begränsade öppettider? Samverkan är en metod som vi arbetar efter.

Det regionala samarbetet mellan biblioteken i Östergötland och regelbundna kontakter mellan filialen och huvudbiblioteket ger grundförutsättningar för biblioteksfilialen i Tjällmo. Gemensam katalog, webbsida, gemensamt lånekort, informationsmaterial och gemensamma vidareutbildningar för personalen försäkrar kvalitet och utveckling. Låntagare och användare på landsbygden kan vänta sig lika bra eller i alla fall nästan lika bra service som låntagare i tätorter.

Samarbete med skolan

Tjällmo bibliotek är ett integrerat skol- och folkbibliotek. Samarbete med skolan på olika nivåer är därför en självklarhet. Rektorn godkänner verksamheten, bibliotekarien kommer med förslag på läsfrämjande aktiviteter och genomför informationssökningar, faktagranskningar och lektionspass i källkritik efter önskemål och tillsammans med lärarna. Skolans elever och personal har tillgång till det fysiska biblioteket. Så har även skolans fritids och bygdens förskola. Personal och barngrupper besöker biblioteket regelbundet för att låna böcker eller delta i olika aktiviteter. Exempel på barnaktiviteter under året 2018 är: bokprat och boksamtal, sagostunder, småbarnscaféer, minibio, filmvisningar, skuggteater, workshops, besök av barnboksillustratör samt programmering och lek med robotar.

Hembygdsföreningen

Samverkan med Hembygdsföreningen i Tjällmo har lett till att Hembygdsföreningen i dag publicerar sitt digitala material på den virtuella mötesplatsen Kulturarv Östergötland. Sex personer från Hembygdsföreningen har deltagit i studiecirkeln Digital kulturverkstad på biblioteket. Studiecirkeln, som genomfördes i samarbete med studieförbundet Bilda, skapade en webbsida

Barn mellan 7 och 12 år har tillsammans med Barbro Hildén och Charlie Rosales Sandqvist skapat en utställning om hotade djur.

som sedan kunde föras över till den regionala plattformen. Flera av Hembygdsföreningens medlemmar deltog även som föreläsare i bibliotekets evenemang Arkivens dag i november 2018. De berättade om släktforskning, torpinventering samt gav personliga reflektioner om arbetet bland gamla dokument och arkiv.

Även Hembygdsföreningens café samarbetar med biblioteket genom att sälja kaffe och hembakat vid bibliotekets föreläsningar.

Efter ett önskemål från Pensionernas Riksorganisation PRO ordnade biblioteket tre kurstillfällen för att öka den digitala delaktigheten bland PRO:s medlemmar i Tjällmo. Dessutom har bibliotekspersonalen informerat seniorer om Götawebben i samband med bibliotekets andra aktiviteter, till exempel handarbetscafé och bokcirkel.

Församlingen

Kontakter med församlingen har hittills handlat om församlingens arbete med barn. Bibliotekarien har besökt öppna förskolan tillsammans med en logoped. Småbarnsföräldrar och personal har då fått information om barnens talutveckling, om talutvecklande böcker, om presentböcker och om biblioteket.

Av alla föreningar och organisationer är det Tjällmo byalag som biblioteket har tätast kontakt med. Bibliotekarien skriver i Byalagets tidning Tjällmobladet, biblioteket annonserar på Byalagets Facebook Tjällmoforum. Många deltagare i bibliotekets filmklubb, bokcirkel och småbarnscafé är aktiva medlemmar i Byalaget, därför blir kontakterna naturliga och regelbundna. Byalagets arbetsgrupp har ordnat en utställning på biblioteket och biblioteket har anlitat Byalagets yrkeskunniga medlemmar som ledare i workshops.

TEXT OCH FOTO: KIRSTI HONKANEN

Tjällmo bibliotek

Läslust/pratlustprojektet spelar in sina bokdiskussioner som sedan sänds i närradion. FOTO: TOMMY/RADIO WIX

Biblioteket i Valdemarsvik är den mest besökta institutionen i kommunen. FOTO: LINA SCHRÖCK

Bjuder in till böckernas magi

Biblioteket har under året haft ett brett utbud av barnprogram och utställningar. Vi kommer fortsätta att arrangera olika typer av program varje termin, till exempel kommer vi att erbjuda förskolan bokningsbara tillfällen med sagoläsning, sagokalas och boklån. Vi tror starkt på denna idé och att barnen tycker att det är kul och inspirerande att komma till biblioteket. Vi vill göra biblioteksbesök till en vana för dem. Vi vill göra biblioteket till en naturlig träffpunkt och bjuda in till böckernas magi. Biblioteken i vår kommun har ett samarbete med dagbarnvårdare, förskolor och skolor. Tillsammans med lärare och andra pedagoger fortsätter vi att öka barnens läslust.

Efterfrågan på boklådor till förskolorna i kommunen har ökat vilket är otroligt roligt. Böcker lånas snabbt ut och vi köper ständigt in nya böcker. På senare tid har vi köpt in flertalet titlar om att vara annorlunda, vilket är något som även förskolorna önskar.

År 2018 startades det upp ett läslust/pratlust-projekt i samarbete med Valdemarsviks kommun, Valdemarsviks bibliotek, Tryserums Friskola, Vammarskolans förberedelseklass och Valdemarsviks radiokanal RadioWix. Deltagande elever har bland annat läst en bok som de tillsammans diskuterar. Diskussionen spelades in hos RadioWix och kommer sändas i tio avsnitt efter sportlovet 2019.

Ska gå ut till äldre

I genomsnitt har huvudbiblioteket i Valdemarsvik 150 besökare per dag, vilket är mycket glädjande för oss

och gör biblioteket till den mest besökta institutionen i Valdemarsviks kommun. Våra filialer i Gusum och Ringarum besöks även de flitigt. Nu ska vi gå ut och möta dem som inte kan komma till biblioteken. Vi ansökte om pengar för att förbättra våra bibliotek och utveckla verksamheten, och fick 500 000 kronor från Kulturrådet att satsa på uppsökande verksamhet för äldre.

Välbesökt IT-torg

Det finns stora klyftor när det gäller IT-kunskaper hos allmänheten. Det är tydligt att många kommer till biblioteket och söker hjälp. Biblioteket har också ett uppdrag att öka IT-kunskaper hos invånarna. I Valdemarsviks bibliotek har vi ett väldigt välbesökt IT-torg, där människor kan få hjälp med tekniska frågor. Det är även viktigt att vi ökar IT-kunskaperna hos personalen, och det är glädjande att Götabiblioteken håller på med utveckling kring detta.

Biblioteket ska vara med och inspirera Valdemarsviksborna till att följa sina drömmar och med en hög kvalitet på biblioteksservicen göra det lätt att leva i Valdemarsvik. Valdemarsvik är en växande kommun och biblioteket är en betydelsefull aktör som starkt bidrar till att göra kommunen till en ännu mer attraktiv bostadsort. När kommunen växer måste också biblioteksresurserna växa, om kvalitén och servicenivån på verksamheten ska kunna upprätthållas.

TEXT: EVA SAVAZZI OCH LINA SCHRÖCK

Valdemarsviks bibliotek

Ny arena och nya möjligheter

Ett omtumlande år är till ända. Två gamla bibliotek har lämnats och blivit ett gemensamt och integrerat gymnasie- och folkbibliotek. Ett nytt bibliotek i historisk miljö som har intagits av medarbetare och besökare. Och biblioteket är också en turistinformation. Under processens gång har många människor berörts. Många har uttryckt sig, på många sätt. Känslor har svallat. Å ena sidan: Olyckskorpar har kraxat. Å andra sidan: Jubelköror stämt upp. Smyginvingningen skedde redan på luciadagen 2017; den stora invigningen den 30 januari, en dag som kan sammanfattas med: Succé – alla var där! Typ.

Ljussatta fasader, högtalare på plats, nervös, dallrande stämning, skärmar så alla skulle kunna se. Kulturministern Alice Bah Kuhnke intog scenen med utstrålning, patos och värme. Hon fick alla att förstå vad ett bibliotek kan betyda för ett barn som känner sig utanför. Vi fick även ett tänkvärdt föredrag av författaren Maja Hagerman om idéerna bakom nationalism och rasbiologi utifrån boken om Herman Lundborg. Vad har hänt tidigare i dessa gamla fabrikslokaler? Lokala kulturutövare med folklustskådespel, och föreningen Brukskultur med bildspel gjorde historien i B-fabriken levande. Sagoläsning med den lokala bankens VD blev välbesökt. Och i Kreativa hörnan tillverkades badges i långa banor.

Nya sätt att arbeta

Gymnasieelever med lärare glänste med perfekt tajming i servering av snittar, choklad och cider. Biblioteksmedarbetare visade gästerna tillrätta med värme och glöd. Åtvidbergarna strömmade in. Kollegor från vårt län och även från grannlän tog sig tid att vara med. Kommunstyrelsens ordförande höll tal, en sagokompladerad runt och spred mys, och barnboks-författaren Lisen Adbåge berättade och visade sina böcker. Vi bjöds på fantastisk musik av elever från kulturskolan, av Östgötamusiken och av musikkåren – förstärkt med artisteri av drillflickorna; i exakt precision och samklang.

Flytten har inneburit många skiften och nya sätt att arbeta. En ny arena har tagits i bruk. Många rutiner och arbetsuppgifter har ändrat karaktär. Vi har utmanats. Att ta hand om en kaffe- och varuautomat? En plats som var välbekant, familjär och trygg, har lämnats. Det nya biblioteket fungerar för möten, upplevelser, kreati-

Dåvarande kulturminister Alice Bah Kuhnke inviger det nya biblioteket.

vit, inspiration. Och många program och aktiviteter har hållits under året. Bokcirklar med samkväm har dragits igång med jämna mellanrum. Sagostunder och kreativa aktiviteter för de små är populära. Pysselhörnan funkar för såväl små som stora. En förening håller språkskola på arabiska. Castor har berättat sagor, Kajsa Norrby har haft låtskrivarverkstad, Cindy-pysssel, alias Philip Kullgren, har pysslat och spexat. Under sommaren erbjöds möjligheter till aktiviteter för barn i stort sett varje dag: film, brädspel, tv-spel, tipspromenader, pyssel. Lajvbyrån var här med Magikaos på jullovet. Och vinterboken och sommarboken....

Viktig samverkan

Arkivens dag höll sin årliga dag i Åtvidaberg och arrangemanget blev uppskattat och årets mest välbesökta lördag. Även lördagen den 9 september låg besöken i topp: Förtidsröstningen detta valår skedde i bibliotekets lokaler och det drog många besökare som kanske inte hittat hit i annat fall.

Författare som trollbundet besökarna är Lena Einhorn och Kristina Sandberg, Viveca Adelsvärd, Bo Inge Ståhl och Ulla Bertilsson, de tre senare med lokal anknytning! Marie Hav Lundkvist delgav livfullt sina erfarenheter av att ha en funktionsnedsättning och ändå jobba på. Åtvidabergs fantastiska föreläsningförening är en inarbetad samarbetspartner. Tack vare ABF fick vi inblick i Moa Martinssons liv via en föreläsning av Maj Wechselman. Genom Litteraturscen Östergötland

Många rutiner och arbetsuppgifter ändrade karaktär i den nya byggnaden.

Det nya biblioteket fungerar för bokfunderande, upplevelser, möten mm.

Bibliotekets läsplatser lockar de flesta.

fick vi möjlighet att träffa Supriti Dhar, fristadsförfattare från Norrköping och hittade samtidigt en ny förening att samarbeta med: Åtvidabergs Aktiva kvinnor. Civilförsvarsförbundet visade hjärt- lungräddning. Vilka människor! Samverkan är viktigt.

Och utställningarna under året: Kajsa Norrbys arbete med lovlägerbarnen resulterade i en fantastisk installation – Kreativi. I Tema vatten, med Kenyaföreningen och alla skolor, ställdes det ut vattendroppar gjorda av alla elever. Fotoklubbens vinklingar med varierande ➤

Aktiviteter för de små är populära, oavsett om det är pyssel eller sagoläsning.

- tema har också lyft oss. Likaså att se förskolebarns tolkningar av Picassos målningar och läsa vad de tänkt när de granskat dem: "Jag ser en tår"

Ett samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet och biblioteket har gett välbesökta språkcaféer och en ny tjänst startades i bibliotekets lokaler: Medborgarservice, två eftermiddagar i veckan. Och fundering och planering för ett pilotprojekt 2019 skedde under året: Biblioteksombud i lanthandel. Reservationer levereras från januari 2019 till Björsätters lanthandel av skolskjutsen, som en del av Åtvidabergs glesbygdssatsning.

Några röster från medarbetarna

"Att vi kunde ha ett författarmöte med Viveca Adelsvärd och ta emot 160 personer, att stämningen blev så varm och inklämmande, att ljud och bild fungerade. Det hade inte gått i gamla bibblan."

"Samarbetet med gymnasie- och grundskolan om att erbjuda en föreläsning med Jack Werner! Vi fick blandad publik, en jätteaktuell föreläsare med riktigt intressant innehåll. Satt som klistrad!"

"Meröppet! Att kunna erbjuda bibliotekets resurser alla dagar i veckan. Vi får så mycket positiv respons på att vi har infört Meröppet. Besökarna tror inte det är sant. Och att det fungerar så bra. Halv tio en söndagsförmiddag kommer en hel familj in till bibblan, glada i hågen, lånar böcker och umgås i lokalen."

"Att vi har lyckats locka en stor grupp nyanlända till vårt Språkcafé, Åtvidabergs bibliotek i samarbete med arbetsmarknadsenheten. Det kommer cirka 20 personer regelbundet. De känner förtroende och tillit som vi har lyckats skapa här på biblioteket. Med hjälp av vårt Språkcafé kan de nyanlända integrera sig i samhället och undvika känna utanförskap."

"Jag tycker att uppsvinget vi fått är att vi kan ha allt från språkcafé, sagostund, föreläsningar etc. i våra EGNA lokaler. Vilket utbud av olika evenemang vi kan erbjuda våra besökare både i samarbeten och "egna!"

"Att det gått så bra med integrationen mellan gymnasie- och folkbibliotek!"

"Trevligt att gymnasieeleverna hittat en alternativ studieplats med härlig atmosfär."

Ja, mycket har hänt i Åtvidabergs bibliotek när vi ser tillbaka och allt kommer inte med här. Det har tagit mycket kraft. Många har kämpat heroiskt under året för att planera, arrangera, marknadsföra, utföra, och ta emot: Tack till alla!! Och tack till alla er som kommit och besökt oss och välkomna igen! Ni som inte varit här: Jamen kom hit då!

Och Kulturministern fick höra av en besökare: "Jag var emot det från början – men det blev riktigt bra..."

TEXT OCH FOTO: KAROLINA ANTONSSON

Åtvidabergs bibliotek

FOTO: PETER WESTERLUND

Eva Dahl är en "typisk" besökare. Hon har varit låntagare sedan sin ungdom

Vad gör du på biblioteket?

Jag lånar böcker. Dessutom har jag varit på några föreläsningar, till exempel en föreläsning med Kristina Sandberg. Jag känner en positiv förväntan när jag går till biblioteket. Förhoppningsvis kan jag låna de senaste böckerna av vissa författare som jag tycker om att läsa. Bland mina favoriter är Marianne Cedervall och Jojo Moyes.

Hur ofta är du Åtvidabergs bibliotek?

Det beror på. Ibland är det varje vecka, när jag ska lämna tillbaka böcker.

Vad är bäst med biblioteket?

Det är bra att utnyttja biblioteket, att ha självbetjäning och att gå in på meröppet. Jag brukar inte prata med bibliotekarierna. Jag tycker det är kul att kunna låna själv. Det tar inte så lång tid.

Vad betyder biblioteket för dig?

Jag betraktar biblioteket som en kulturell miljö. Jag ser fram emot att det ska komma någon artist och göra en spännande föreläsning.

Biblioteket håller ställningarna

Under 2018 har Ödeshögs bibliotek gjort mycket för både barn och vuxna. Jag som nyanställd tycker att det känns väldigt bra, och jag är stolt över mina kollegor som trots personalbrist har hunnit med så mycket.

På barnsidan har vi till exempel haft åtta olika föreställningar som alla har spelats två gånger. Vi har också haft sagoläsning på loven. Vårt samarbete med BVC har startat upp igen.

På sportlovet hade vi en Superhjältefest med tårtkalas, pyssel och tävlingar för barn i åldern 6-9 år. Under sportlovsveckan hade vi dessutom tipspromenad med superhjärte- och sporttemafrågor. På onsdagen var alla barn välkomna att leta efter kända barnboksfigurer. Alla som deltog fick ett pris!

120 monsterletare

På påsklovet hade vi invigning av skaparbibblan där vi bjöd på frukt och dryck och en massa pyssel. Den andra aktiviteten under påsklovet var att alla barn fick leta efter påskägg. Alla som hittade ett fick ett pris.

Under sommarlovet hade vi läslovsbingo där alla som lyckades få bingo fick välja en bok.

På höstlovet hade vi samarbete med fritids och ungdomsgården och anordnade monstertema med olika stationer. Det var ansiktsmålning som två tjejer från årskurs 5 gjorde, det var att måla det stora monstret, Memory, med koppling till olika böcker och filmer. Ingen bild var den andra lik, utan det gällde att komma fram till vilka som passade ihop. Vi hade även sagoläsning med teater och "det skrämmande mörka rummet" där barnen fick gå in och känna efter vad som fanns i hinkarna. Det var mycket uppskattat. Lite senare i veckan var det dags för monsterletning, då vi hade över 120 barn som var här och letade.

Taltidningar, hembygd och släktforskning

På biblioteket finns nu en hörna där synskadade kan prova på och lyssna till en digital taltidningsspelare och på så sätt få tillgång till lokala dagstidningar. Vi har också berättat om och visat möjligheterna med taltidningar och talböcker för chefer inom omsorgen samt personal inom hemtjänsten. Vi kommer att skicka ut information om taltidningar och talböcker till brukare via personal inom hemtjänsten.

Sagoläsningarna med Shabhan Ö Clerigh uppskattades.

Varje onsdag kommer ungefär 20 besökare till oss för att medverka i arbetet med Ödeshögs digitala hembygdsbok, se på bilder och identifiera personer och platser.

Under hösten hade vi också fem stycken släktforskningsträffar. Det kom totalt 21 personer som ville ha hjälp eller få tips.

På vår Kulturfest i oktober hade vi författarbesök av Marianne Cedervall, det var väldigt uppskattat med ett 50-tal besökare.

Många olika föreläsningar

På den Internationella kvinnodagen berättade Kalle Bäck om Märkliga kvinnoöden i Ödeshögsbygden. Andra föreläsningar handlade bland annat om Systemen Brontës värld och DNA i släktforsknings syfte. Vi uppmärksammade även 100-årsminnet av skruvångaren Per Brahes undergång med en stor och välbesökt utställning och föreläsningar.

Nu ser Ödeshögs bibliotek fram emot 2019 med ny energi och spännande arrangemang!

TEXT: ÅSA ANDERSSON

FOTO: MAUD KONRADSSON

Ödeshögs bibliotek

LITTERATURSCEN SÖDERKÖPING

Lördag 27 oktober kl 11-15
LOKAL LITTERATURFEST
Möt författare från närområdet som erbjuder samtal och närproducerad litteratur.
Medv: Therese Czarniecki, Liza Czarniecki, Caroline Hedberg, Barbro Hultqvist, Susanna Lönnqvist, Stina Nilsson Bassell, Gabriella Nilsson Ringqvist, Jan-Åke Sallermo, Ann-Mari Tormalm och Marianne Wik.
Plats: Söderköpings Bokhandel & Antikvariat.

Torsdag 15 november kl 18.30
CAROLINE RINGSKOG FERRADA-NOLI
Aktuell med Rich boy, en roman om tre generationer kvinnoliv, om klass, moderskap och trauma som går i arv. Caroline är också skribent, TV-producent och gör tillsammans med Liv Strömquist podcasten En varg söker sin pod.
Plats: Söderköpings stadsbibliotek, fri entré.

Måndag 26 november kl 17-18
BOKCIRKEL NATTFJÄRILEN
Vi samtalar om Katja Kettus Nattfjärilen - en storlagen roman om kärlek, språk och makt. Föranmäلت senast 19 november i bibliotekets läne-expedition där också ett begränsat antal ex finns att låna.
Plats: Söderköpings stadsbibliotek.

Tisdag 4 december kl 18.30
AGNES LIDBECK
Belönades med Borås Tidnings debutantpris för den hyllade romanen Finna sig. Aktuell med romanen Förlätnen samt poesidebuten Ur med dikter som kretsar kring arv, skrivande, självständighet och skuld. Mats Granberg håller i samtalet som kommer att fokusera på Agnes Lidbecks poesi.
Plats: Söderköpings Bokhandel & Antikvariat.
Föranmäلت, fri entré.
Medar: Litteraturscen Östergötland

Arr: Litteraturscen Söderköping. Ett samarbete mellan Söderköpings Bokhandel & Antikvariat och Söderköpings stadsbibliotek med stöd av Statens kulturråd.
Foto: Josefine Backström, Petter Hultberg

Internationellt författarsamtal med
KATJA KETTU

16 okt 18.30 Stinsen, Söderköping. Fri entré.

Finländskan Katja Kettu slog igenom med romanen *Barnmorskan* som i hemlandet både blev film och belönades med Runebergspriset. I samband med sin andra roman *Natutfjärilen* besöker hon nu Stockholm, Göteborg och Söderköping med sin översättare, Janina Örlow. Samtalet arr: Litteraturscen Söderköping samarbeta med Albert Bonniers förlag, Finlandsinstitutet och Litteraturscen Östergötland/Regionbibliotek Östergötland.
Litteraturscen Söderköping är ett samarbete mellan Söderköpings Bokhandel & Antikvariat och Söderköpings stadsbibliotek med stöd av Statens Kulturråd.

Samarbete lyfter litteraturen

Biblioteket i Söderköping och Söderköpings bokhandel & Antikvariat har sedan länge, var för sig och ibland tillsammans, arbetat aktivt för att stärka läsandet och litteraturens ställning i kommunen.

Det mest kända samarbetet är Söderköpings bokhylla, en författarserie som varje sommar arrangeras av bokhandeln, biblioteket och kulturkontoret, Riksteatern Söderköping och Vuxenskolan. Söderköpings bokhylla är ett livaktigt och mycket uppskattat program och det är verkligen givande att göra det med en så stark arrangörsgroup. Vi förlägger alltid författarserien på någon av stadens restauranger och trots att biblioteket är en underbar plats så är det väldigt roligt att göra program i andra miljöer.

Projektmedel från Kulturrådet

Bokhandeln arrangerar regelbundet författarsamtal, föreläsningar och poesiläsningar och biblioteket har en omfattande läsfrämjande verksamhet för såväl barn som vuxna. Vi har också en livaktig föreläsningsscen i Söderköping. Det är tydligt att det finns ett stort intresse och engagemang för litteratur. Med detta i ryggen

bestämde vi oss för att våren 2018 göra en gemensam ansökan till Statens kulturråd för ett läs- och litteraturfrämjande projekt. Ansökan beviljades glädjande nog, vilket gjorde att vi kunde starta under hösten.

Tanken är att med gemensam kraft lyfta litteraturen, berättandet och läsandet i Söderköping, Vi uppmärksammar det lokala men också det unga, lite smalare och än så länge inte så etablerade författarskapet samt belyser olika litterära former. Mötet är ett ledord. Både med litteraturen, författarskapet och läsoplevelsen men också mellan människor som deltar. Tanken är att projektet ska bli tvåårigt och att det ska stimulera och utnyttja i någon slags avknoppning där Söderköpingsbor går samman och skapar verksamhet – till exempel bokcirklar, högläsning, poesifestival. Det kan också handla om ökad samverkan och gränsöverskridande arrangemang mellan olika aktörer i kommunen.

Internationellt besök

Höstens program bjöd på stor bredd. Flera av evenemangen gjordes i samarbete med Litteraturscen Östergötland och vi fokuserade på författarsamtal med moderator till skillnad från de, för biblioteket, traditionella

Tanken är att med gemensam kraft lyfta litteraturen, berättandet och läsandet i Söderköping,

författarbesöken. Särskilt stolta är vi över det internationella besöket av Katja Kettu. Romanen Nattfjäril var helt nyutkommen och hennes översättare Janina Orlov tolkade samtalet mellan författaren och Mats Granberg inför en entusiastisk och engagerad publik. I samband med det bjöd vi också in till en bokcirkel som gav ett intressant samtal om romanen.

Fredagskväll med poesi

Ett annat spår var poesi, vilket gav en varm och fin fredagskväll på bokhandeln med poesiläsning av skådespelaren Kerstin Svedberg. Vi fick även besök av Agnes Lidbeck som fått stor uppmärksamhet för sina romaner, men vi valde att fokusera samtalet på hennes diktsamling Ur. Caroline Ringskog Ferrada-Nolis besök innebar en yngre publik som hade många intressanta frågor kring boken Rich boy, livet och författarskap i det stora hela. Samtalet med Jens Liljestrands och hans digra verk om Vilhelm Moberg, konstfotografen Dawid med fokus på boken Välstånd samt poesivandring längs en tillgänglighetsstig var andra inslag.

Nu ser vi fram emot en spännande vår med inspirationskvällar gällande både barn och vuxenlitteratur, Åsa Karsins besök på öppna förskolan "Läs och lek med lilla Lena", skriver-work-shop samt flera intressanta författarbesök.

TEXT: JOHANNA HELLSTRAND

Söderköpings bibliotek

Rolf Bergelin

Vad gör du på biblioteket?

Lånar böcker och läser tidskrifter

Hur ofta är du här?

Ungefär en gång i veckan.

Vad är bäst med biblioteket?

Servicen och tillgängligheten

Vad betyder biblioteket för dig?

Att jag kan hålla kontakt med det kulturella. Ett bra komplement till TV och digital media.

Alf Magnusson

Vad gör du på biblioteket?

Läser dagstidningar och tidskrifter. Lånar böcker.

Hur ofta är du här?

Varje dag

Vad är bäst med biblioteket?

7-dagarslån, tillgång till information och personalens service.

Vad betyder biblioteket för dig?

Att jag kan skaffa information och att jag inte behöver köpa de böcker jag vill läsa.

Inga-Carin Landerö

Vad gör du på biblioteket?

Söker böcker, hittar böcker. Håller mig uppdaterad kulturellt och politiskt. Går på föreläsningar och träffar föreläsare som berikar mig. Har spontana samtal med människor jag träffar. Fikar.

Hur ofta är du här?

Minst en gång i veckan.

Vad är bäst med biblioteket?

Att det är ett gemensamt ägt rum där människor kan mötas.

Vad betyder biblioteket för dig?

Ett mentalt vattenhål dit jag går när jag törstar. Där jag kan få samhörighet med andra. En plats för tillgång till kunskap och gemenskap och ett ställe dit jag kan gå när datorn hemma går sönder.

Biblioteket som demokratiskt rum blir allt viktigare

Några kommentarer om Kinda Bibliotek från den brukarundersökning vi gjorde i januari. "Personalen är jättetrevliga, hjälpsamma och duktiga! Brukar söka inspiration till mina arbeten på gymnasiet. Lånar inte alltid utan endast fotar eller skriver ner. En fröbank vore roligt. Mer nyare böcker. Bättre datorer. Följer med flickvännen när hon lånar. Är mycket trevligt. Försöker bli bättre själv på att läsa oftare. Götabiblioteket är mycket bra. Kanske går att utveckla till landsomfattande."

Statistik

I siffror ser Kinda Bibliotek ut så här: Antal bibliotek: tre – i Kisa, Rimforsa och Horn. Antal personal: åtta stycken. Öppettider: 70 timmar varav 41 i Kisa, 19 i Rimforsa och 10 i Horn. Mer Öppet: Kisa och Horn. Besökare: 123 063 personer. Utlån: 46 659. Aktiva låntagare: 2 916. Nya låntagare under året: 355. Bokbestånd: 58 694 titlar, varav 17 920 barn- och ungdomsböcker. Dagstidningar: Sju. Tidskrifter: 110. Publika datorer: 12.

Vi försöker ofta sätta upp mål som går att mäta och väga på olika sätt. Men biblioteket producerar mer än bara siffror med utlån och besökare. Mycket av det som biblioteken står för är inte alltid mätbart. Biblioteket som ett demokratiskt rum blir allt viktigare. Här kan människor mötas och diskutera stora händelser ute i världen, men även små vardagliga saker som kan ha stor betydelse.

Här möts människor

Här kryper små barn omkring på barnavdelningen bland pekböcker och mjukisdjur. Här sitter ett gäng somaliska tjejer i studierummet och hjälps åt med sina studier till undersköterskor. Här sitter de äldre herrarna och läser tidskrifter och tar en kopp kaffe och försöker lösa det olöslbara. Här sitter hembygdsforskaren och letar i databaserna timme efter timme. Här sitter ungdomarna och spelar schack medan de väntar på att fotbollsträningen skall börja. Hit kommer alla dom som behöver hjälp med att betala räkningar, fylla i ansök-

Kisa

Horn

Rimforsa

ningar, beställa resor. Här möts människor och skapar nya kontakter, nya kulturella band som kan få livsavgörande betydelse. Böcker är ändå alltid den gemensamma nämnaren. Det är böckerna som för människorna samman. Böckerna för berättelserna vidare, från en människa till en annan. Livet pågår. Allt är i rörelse.

Några händelser under året;

Januari: Julgransplundring med filmvisning för barn. Brukarundersökning på Kisa Bibliotek, enligt TTT-modellen. Folkkonståret inleds med utställning med Kinda Bygdegilles slöjdgupp.

Biblioteket producerar mer än bara siffror med utlån och besökare. Här kan människor mötas och diskutera stora händelser ute i världen, men även små vardagliga saker som kan ha stor betydelse.

Februari: Träffar med kommunens skolbiblioteksansvariga och förskolornas bokombud. Sportlovslöjd. Vårens sagostunder startar.

Mars: Bokprat för år 4-6 i Horn. Föreläsning om grön starr i samarbete med Svenska Glaukomföreningen.

April: Arabiska teatern gör två föreställningar, en dockteater och en berättarföreställning. Uppsatsstävlingen för årskurs 9 avgörs på Världsbokdagen. Nyföretagarvecka i samarbete med Växtkraft Kinda. Läsprojektet "Bäckjuryn" för lågstadiet. Författarbesök med Lisen Adbåge. Projektet "Läsa på olika sätt" för LSS. Bibliotekspersonal medverkar på "Månadens Yrke" för Värgårdsskolans 9:or.

Maj: Förändringarna på Kisa barnavdelning fortskrider.

Juni: Sommarboken med bokträff + resa till Tåkerns Naturum. Kinda Konstförenings Sommarutställning.

Juli: Mer Öppet installeras på Kisa Bibliotek.

Augusti: Politikerutfrågningar på Kisa bibliotek i samarbete med PRO och Ungdomsrådet. Läxhjälp startas i samarbete med IKF (Internationella Kvinnoföreningen i Kinda).

September: Valinformation för brukare inom LSS. Förtidsröstningen på Rimforsa och Horns bibliotek innebär besöksrekord.

Oktober: Barnteater i Kuben (Lilla Nollan och dom andra). Utställning med Hemslojden i Östergötland (Folkkonståret)

November: Författarprogram på Horns bibliotek med Gerda Antti, Gudrid Hansen, Gun-Britt Monell. Kindabördige författaren Mirre Sennehed besöker Kisa. Föreläsning om textilkonst i samarbete med Vävföreningen Kindaskytteln. Barnboksveckor; "Castor och Frippe" turnerar runt på alla förskolor i Kinda.

December: Bibliotekets boktipskalender på Facebook körs för andra året. Mount Elgonföreningen har bildvisning och information i samband med julslyltingen. Arbetet med att ta fram ny biblioteksplan inleds.

TEXT: THOMAS C ERICSSON

Kinda bibliotek

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Många nystarter under året

Under året som gick fanns många höjdpunkter, både för besökarna och för oss i personalen. Vi har bland annat anordnat flertalet teaterföreställningar för barn. Några exempel är Petras prick av Dockteatern Tittut, Äta själv av MoliereEnsemblen och Lilla snigel blå av Boulevardteatern. Alla tre föreställningarna var välbesökta, men de två första drog mest publik – 70 stycken. Vi har märkt att teaterföreställningar är mycket uppskattade av både barn och vuxna och har därför valt att fortsätta att satsa på detta.

Under året som gått har vi haft ett antal sagostunder för barn i förskoleåldern. Dels har vår bibliotekspedagog åkt runt på förskoleavdelningarna i Vadstena för att berätta, läsa och göra sagor för barnen. Dels har flera förskolor besökt biblioteket och där också fått lyssna på sagor. Under hösten 2018 uppmärksammade vi speciellt barnboken Tant Grön, tant Brun och tant Gredelin av Elsa Beskow. Under två veckor fick cirka 100 barn träffa farbror Blå som återberättade sagan om sina tre tre grannar.

Vi har också regelbundet sagostunder för allmänheten, med varierat antal barn i publiken. Allt från ett till tjugo barn kommer och lyssnar var tredje lördag.

Babysång och pilgrimsvandring

Flera barnboks författare har besökt biblioteket under 2018. Lena Ollmark, Sarah Sheppard, Jonna Björnstjerna, Malin Kärrbrink och Lisen Adbåge är några av dem. Det författarbesök som lockade mest antal besökare var Lisen Adbåge, som under FN-dagen fick berätta för drygt 75 stycken sexåringar om boken Dom som bestämmer.

Vi har även sett ett behov av språkutvecklande aktiviteter och valde därför att starta Babysång för de minsta barnen, 0-3 år. Varje tisdag har mellan 10-15 föräldrar kommit till biblioteket där vi sjunger, tecknar böcker och lär oss ramsor tillsammans.

Två veckor under sommaren hade vi pyssel, sagoläsning och pilgrimsvandring för barn i olika åldrar. Under höstlovet hade vi läsning av en skräckbok och pyssel

kopplat till boken. Konstnären Rasmus Sköld ledde arbetet med pysslet. Ungefär 50 barn i åldrarna 7-10 år kom och skapade ett stort spöksjukhus.

Nalle-natt och superhjältar

En uppskattad aktivitet under sportlovet var Nalle-natt. Där fick små barn komma med sina gosedjur på sagostund och nattning för gosedjuren, som skulle sova över på biblioteket. Många barn kom och nattade sina gosedjur, och flertalet böcker – som djuren ville ha med sig hem nästa dag – lånades sedan ut.

En eftermiddag på sportlovet kom barn i lågstadiet för att prata om superhjältar. Vi visade upp de hjältar som finns i barnlitteraturen och sen fick de skapa favoriterna av lego.

Lite äldre barn fick under höstlovet komma och samtala om spökhistorier och hur man bygger upp en bra spökberättelse. Sen fick de instruktioner i en film-app som vi har använt flertalet gånger. Efter det skapade barnen egna spökfiler som sedan visades i Pelarsalen inne på biblioteket.

Bokklubbar och speldagar

I nuläget finns även två bokklubbar för unga. En klubb för mellanstadiet och en för högstadiet. Båda ses varannan torsdag och pratar om de lästa böckerna. Bokklubben för mellanstadiet har sex stycken medlemmar och den för högstadiet har fyra medlemmar. Antalet barn är alldeles lagom för att ett samtal om böcker ska ske på ett bra och givande sätt.

I mars kom 150 barn för att "rocka sockan" och sätta upp målade strumpor på barnavdelningen. Vi fick chansen att prata om allas lika värde och om hur det gestaltas i en stor mängd böcker.

Under våren genomfördes fyra sagostunder på arabiska, där många arabisktalande barn med familjer deltog varje gång.

Fake news och nostalgi

Föreläsaren och författaren Johan Birath kom under hösten och föreläste om Nostalgi – bra eller dåligt? Här kom 36 stycken och lyssnade. Under hösten fick vi även besök av Hugo Ewald, Dagens Nyheters fakta-redaktör, som föreläste om Fake news på nätet och om hur vi kan bli mer källkritiska. Föreläsningen drog en

Mot jultiden blev sagoläsningen väldigt temainriktad.

stor publik med cirka 70 tonåringar från högstadieskolan Petrus Magni och 30 vuxna. Den var en av höjdpunkterna för året eftersom den handlade om ett ämne som berör oss alla.

Ett tredje höstbesök var psykologen och författaren Barbro Holm som kom och talade om sin nysläppta bok *Förlåt och bli fri*.

Elin Lindsmyr och Helena Fredriksson från Motala kvinnojour kom och föreläste om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Det handlade om våldets mekanismer och normaliseringsprocessen, samt om arbetet på jouden. Allt för en enbart kvinnlig publik.

Lättläst bokcafé

Tidigt på våren bjöd vi in elever på Imspråksprogrammet på Vadstena gymnasiet för att höra vilka behov de har och vad de saknade på biblioteket. De önskade då ett lättläst bokcafé, som också startades under våren. Träffarna innehöll läsning och samtal om lättlästa böcker.

Under året startade vi även ett språkcafé, där en grupp på cirka 15 stycken samlas varje torsdageftermiddag. Besökarna på träffarna är blandade, både i ålder och nationalitet. Det här är en aktivitet som vi känner oss både stolta och glada över, då det verkar

som vi mött ett behov som fanns i Vadstena.

Boka en bibliotekarie är en annan tjänst vi erbjuder här på biblioteket och som har fått ett uppsving under hösten, där flera pensionärer har bokat träffar för att främst prata om datorer och frågor om IT.

Temaveckor och utställningar

Under året har biblioteket samverkat med övriga aktörer i Vadstena under lokala och nationella temaveckor. Det har bland annat varit i Dansens vecka med *Läsa röra* – dansande teater riktad till barn i förskoleåldern samt *Dabke* – arabisk folkdans från Syrien som genomfördes av ett gäng ungdomar i Festsalen i Asylen.

Biblioteket deltog även i Prideveckan under paraden och på torget. Under veckan kunde också människor komma och skapa flaggor på biblioteket inför paraden. Vi skyltade med normkritiska böcker.

Under Vadstenas kulturvecka välkomnade vi föreläsaren Kalle Bäck som föreläste om *Sverigebygden* – en historia om rödfärg, tegel och byggnader.

Under året har vi också haft flertalet utställningar i Passagen, samt i våra montrar.

TEXT OCH FOTO: EMELIE PAULSSON

Vadstena bibliotek

Sagostunder om trollkarlar, monster och drakar och Widmark-mysterium med påtaglig känsla av cirkus.

Fantasyns förtrollade värld

ett evenemang som var mycket välbesökt hos oss på barnavdelningen 2018 var Lasse-Maja utställningen som stannade till här i Linköping på sin turné genom Sverige. Barnen fick chansen att känna sig delaktiga i ett riktigt Widmark-mysterium och känslan av cirkus var påtaglig, både genom de vackra cirkusvagnarna och doften av smöriga popcorn.

Trollkarlar, monster och drakar.

På höstlovet bjöd vi in till fantasyns förtrollade värld. Vi erbjöd sagostunder på många olika språk med historier om både trollkarlar, monster och drakar. Vi fick besök av Seriebörsen som visade brädspelen "Magic" och flera ugglor flyttade helt plötsligt in ovanpå vårt blå torn. Det fanns utställningar med riktiga trollstavar och lådor med bönor i alla exotiska smaker. En bitande bok rörde sig också fritt i lokalen vid vissa tillfällen. Besökarna fick dessutom chansen att programmera robotar, något som visade sig vara ett bra lärotillfälle för både föräldrar och mor- och farföräldrar. Dessutom fick de äldre barnen chansen att träffa vår gästtecknare Ulrika Balla som lärde ut hur man tecknar drakar i vår workshop för ritsugna. En helt magisk vecka!

Träna siffror och prata om böcker

På barnavdelningen har vi även träffat Castor ... Här fick barnen chansen att måla och göra många av de saker som Castor kan så bra. En liten robotbäver förflyttade sig många meter denna vecka och lärde barnen att tänka ut hur bävern skulle ta sig till Castors alla bokom-

slag. Bra tillfälle att träna siffror och prata om böcker att låna med hem. Dessutom fick de chansen att göra en egen halsduk och lyssna på sagostund.

Regnbågshyllan

Självklart var vi också med och uppmärksammade Prideveckan 2018, detta genom ett besök av "Bland drakar och drag Queens" där vi hade glitterworkshop och utklädnings för hela slanten. Naturligtvis bjöds det på bubblig dricka och en fantastisk sagostund i djungelrummet som avslut. Vi passade även på att inviga vår nya Regnbågshylla för de allra yngsta.

TEXT: MALIN ROSÈN

FOTO: ÅSA LUNDIN HEDSTRÖM

Linköpings stadsbibliotek

Barnavdelningen uppmärksammade självklart Prideveckan. Då besökte bland annat dragqueen Inga Tivvel biblioteket för att ha sagostund. FOTO: MATHILDA AHL

Många äldre uppskattar teknikhjälpen

Efter att i november 2017 ha varit på Motalas huvudbibliotek och lyssnat på en föreläsning av personal från Mjölby bibliotek om hur framgångsrik deras drop in-hjälp för teknikbekymrade varit, bestämde vi oss på Linköpings stadsbibliotek för att starta en liknande verksamhet. För övrigt ett strålande exempel på hur Götasamarbetet kan inspirera.

I mars 2018 invigde vi Teknikhjälpen med pompa och ståt (kaffe, musik och kaka), och sedan dess har vi varje torsdag under två timmar svarat på diverse frågor om besökares smarta telefoner, surfplattor och datorer. För den statistikintresserade kan nämnas att vi under det gångna året hade 136 handledningar och att de flesta – 44 procent – ville ha hjälp med sin laptop.

Nya ansikten varje vecka

Det var övervägande pensionärer som besökte oss. Till de vanligaste problemen hörde frågor om att föra över och hantera bilder, aktivera olika inställningar i appar, samt om att använda bibliotekets e-tjänster.

Att det finns ett behov av verksamheten märks tydligt då besökarna fortsätter trilla in trots att vi inte lägger mycket krut på marknadsföring. Vissa är återkommande, men vi ser nya ansikten i princip varje vecka. Många uttrycker sin glädje över att de har någonstans att ta vägen med sina frågor. "Är det gratis också? Nämen!" Även om det finns fler platser i kommunen som erbjuder liknande hjälp, så är marknaden långt ifrån mättad.

Inte bara snabbhjälp

Vi har som utgångspunkt att inte bara lösa problem, utan också att försöka få våra besökare att själva förstå hur de ska lösa sina problem.

Det övergripande syftet är att bidra till ett ökat digitalt kunnande och intresse snarare än att bara vara en snabbhjälp för stunden. Vi som sitter i Teknikhjälpen får också lära oss mycket själva. Ofta är det frågor vi inte kan svara på direkt och då får vi utforska pro-

Fyrtiofyra procent av teknikhjälpens besökare vill ha hjälp med sin laptop.

blemet tillsammans med besökaren. För det mesta går det bra, men några gånger har det blivit mer av en teknikstjälp än en teknikhjälp. Ett hett tips är att alltid dubbelkolla att besökaren kan sin PIN-kod innan en gör en omstart av dennes enhet

TEXT: ALBIN HARALDSSON
FOTO: LOUISE KRUSE SVENSSON
Linköpings stadsbibliotek

Legofesten drog hundratals extra barn.

På sportlovet fick barn lära sig grunderna i programmering i en scratch och bluebot-workshop.

Ett biblioteksår med det lilla extra

Ar 2018 var första året för den statliga satsningen Stärkta bibliotek. Vi i Tranås sökte och fick sammanlagt 750 000 kr i bidrag via Kulturrådet. Pengar för att locka fler till biblioteket och för att lyfta verksamheten. I vårt fall köpte vi in elcyklar för att kunna ha fler projekt där vi syns utanför biblioteket, göra skolbesök, ha pop-up-bibliotek ute i bostadsområden, vid arbetsplatser eller på sommarstranden.

Vi lägger dock den stora andelen av pengarna på att lyfta inomhusmiljön på vårt bibliotek med nya möbler, flytta och förbättra barn- och ungdomsavdelningen och för att förbättra möjligheten att kunna studera och få fler platser för läsning eller lyssning. Vi satsar också på Meröppet, så att våra låntagare får tillgång till bibliotekets lokaler även utanför ordinarie öppettider. Allt detta planeras bli klart till sommaren 2019.

230 olika programpunkter

Biblioteksåret som gått har annars varit sig likt med

många olika programpunkter: klassbesök, workshops, utställningar, mikroförlagsmessa, barnteater, läslov, musikprogram, regnbågsvecka, bokcirklar, språkcafé, kulturfest, julkalender... Om vi får skryta lite har vi slagit nytt rekord med 230 olika programpunkter, inräknat då alla visningar för studerande och skolelever.

Till skolloven brukar vi satsa på att erbjuda flera aktiviteter till barn och unga. Under 2018 kunde vi göra ännu mer tack vare extra statliga lovpengar, via ansökningar från både Götasamarbetet och Tranås kommun.

Några av våra egna favoriter är:

- **Legodagen.** Två gånger köpte vi in Legodagen. En gång i januari och en i december på julloven. Legofesten drog hundratals extra barn och familjer till oss för en heldag med byggande och kluriga uppdrag.
- **Harry-Potterdagen.** Personalen bjöd in till trolldryckskola och barnen fick möta både professor Snape och McGonagall.

På Harry-Potterdagen bjöd professor Snape (Johanna Hammarström) och McGonagall (Emelie Kallin) på trolldrycksskola.

Att skapa egna bildberättelser var populärt.

- **Escape Room.** Unga fick uppdraget att i olika lag lösa gåtor och uppgifter för att ta sig ur "det låsta rummet" i tid och kunde dessutom under dagen också få en sminkning till Halloween.
- **Game of Thrones-föreläsning.** Experterna Elio Garcia och Linda Antonsson, som författaren till Game of Thrones själv brukar konsultera för att reda ut släktförhållanden med mera, mötte unga fantaster för att prata om bok/tv-serien.
- **Scratch & Bluebot-workshop.** På sportlovet fick barn lära sig grunderna i programmering av bibliotekspersonalen.
- **Brandkåren.** Brandmännen kom och läste sagor och visade upp brandbilen utanför bibblan.
- **Pop-up biblioteket.** En vecka i somras skapade vi ett nytt utomhusbibliotek i närheten av skateparken med böcker, pyssel, workshops och tipspromenad.
- **Författarbesök:** Bland andra Karin Bojs, Anders de la Motte, Sara Ask, Emma och Lisen Adbåge.

- **Mikroförlagsmessa.** Magnus Grehn förlag och biblioteket bjuder in de minsta bokförlagen för en bokmessa under Tranås Fringe, litteraturfestivalen som anordnas av Kultivera.
- **5 tips.** Fler får upp ögonen för personalens personliga tips till god läsning, filmer, musik, konsert eller teater.

Något nytt och spännande

När Tranås nu 2019 firar 100 år tar vi nya tag och fortsätter med det vi brukar göra, men framför allt med att skapa något nytt och spännande. Ett stort och omfattande arbete väntar. När vårt Meröppet är installerat och vi har flyttat om och förbättrat inne i vårt bibliotek kommer vi att locka ännu fler besökare och låntagare.

TEXT: PETER ÅKESSON

FOTO: JOHANNA HAMMARSTRÖM

Tranås stadsbibliotek

Här känner man sig trygg

Dhurgam Nawar Hasan Al Dhaffai har nu hunnit gå några veckor i en so-grupp.
– Jag har lärt mig jättemycket om Sverige genom Samhällsorienteringen. Det är viktigt att kunna sånt som hur arbetsmarknaden fungerar, hur samhället fungerar och allt.

Han är 21 år och kom – ensam – till Sverige för tre och ett halvt år sedan. Då var han så pass ung att han först fick gå i grundskolan i två år. Efter de åren fick han inte fortsätta eftersom han hade fått avslag på sin asylansökan. Efter ytterligare en ansökan fick han uppehållstillstånd, och nu bor han tillsammans med en kompis i egen lägenhet.

”Svenska är inte alls svårt”

Familjen hemma i Irak har han ingen kontakt med, och mer om det säger han inte. Men han håller på att etablera sig i Sverige och jobbar hårt för att lära sig ännu bättre svenska. Svenska är inte alls svårt menar han. Och det där med att skriva från vänster till höger istället för från höger till vänster är heller inget konstigt.

– Många av mina kompisar säger att det är svårt att lära sig svenska, men det är det inte. Fast du måste använda språket hela tiden. Det bästa sättet är att umgås med andra – inte arabisktalande utan de som pratar svenska, thai, engelska. Då är ni ju tvungna att prata svenska med varandra.

Han trivs i Sverige. Det bästa är att här känner man sig trygg, säger han. Och han tycker att vissa saker här kanske är ovana, men inte konstiga. Svenska seder som midsommar där folk äter sill och dansar kring en midsommarstång eller julafton är han redan ganska förtrogen med eftersom han har en svensk flickvän.

Vill läsa vidare

I början, efter att han hade slutat grundskolan var livet lite mer komplicerat. Eftersom han hade fått avslag på sin asylansökan kunde han inte söka arbete. När han gick runt till olika ställen som pizzerior och liknande så kunde han få jobb – svart.

– Men det ville jag inte. Man får inte jobba svart.

I Irak extraknäckte Dhurgam lite som fotograf. Han

Dhurgam Nawar Hasan Al Dhaffa vill gärna jobba med äldre när han är färdig med utbildningen.

visar bilder, en del av dem kunde han sälja till lokal-tidningen. Men nu kan han inte fotografera på samma sätt eftersom han inte längre har någon kamera. Det märks att han saknar det.

Just nu varvar Dhurgam So-kursen med att läsa till undersköterska. Han vill gärna jobba med äldre när han är färdig med utbildningen.

– När jag är klar vill jag jobba några år och sedan vill jag läsa vidare till ambulanssjuksköterska!

TEXT: LENA UDD

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

Östergötlands modell för samhällsorientering sprider sig

Samhällsorientering för nyanlända är en lagstadgad verksamhet som kommunerna är skyldiga att erbjuda. Hur man erbjuder den kan dock skilja sig åt. I Östergötland har verksamheten organiserats på ett ganska annorlunda sätt än i övriga Sverige. Här är till exempel allt samlat under samma tak med Regionbibliotek Östergötland och Region Östergötland som samordnare. En organisation och struktur som rönt allt större intresse från andra regioner och kommuner.

Under 2018 besökte och informerade därför chefen för samhällsorienteringen Region Västmanland, Örebro län, Uppsala län, Stockholms län, Borås, Fyrbodals och Region Värmland för att berätta om den östgötska strukturen. Region Västmanland har nu i stort sett kopierat Östergötlands koncept.

Likvärdig samhällsorientering

I de flesta regioner organiseras samhällsorienteringen på så sätt att regionen har hand om samordningen, men kommunerna håller med samhällskommunikatörer var för sig. Samverkan kan dock ske i den form att deltagare får resa till plats där kurs ges. I Östergötland har Regionbibliotek Östergötland fått uppdraget av kommunerna att samordna och genomföra samhällsorientering på modersmål för nyanlända bosatta i länets kommuner (förutom Ydre som samarbetar med Tranås i den här frågan). Syftet med att driva verksam-

heten regionalt är att ge samtliga kommuner möjlighet att erbjuda en likvärdig samhällsorientering på modersmål genom regionala samhällskommunikatörer. Det innebär att Östergötland kan erbjuda en likvärdig samhällsorientering av hög kvalitet ute i kommunerna och att det är samhällskommunikatörerna som i första hand reser till deltagarna istället för tvärtom.

Vidareutbildning för kommunikatorerna

Samhällskommunikatörerna är flerspråkiga och ska fungera som brobyggare mellan det svenska samhället och nyanlända flyktingar. Syftet är att stödja etableringen och att skapa en högre delaktighet i det svenska samhället för personer med utländsk bakgrund.

Samhällskommunikatörerna talar somaliska, arabiska, assyriska, syrianska, persiska/farsi, dari, tigrinja, amhariska, kurmanji, franska, engelska och svenska.

För att höja kvaliteten på verksamheten ytterligare påbörjade samhällskommunikatörerna en nationell utbildning för samhälls- och hälsokommunikatörer under september 2018 vid sidan av sitt arbete ute på fältet i kursgrupperna. Utbildningen pågår till augusti 2019 och omfattar både teori och praktik.

Samhällskommunikatörerna är mycket nöjda med utbildningen. Den sker i huvudsak på distans med ett antal fysiska träffar, finansieras med projektmedel från europeiska socialfonden och drivs av MILSA (stöd- ➤

Fakta

Samhällsorientering för nyanlända är en lagstadgad verksamhet som bygger på lag (2017:584) och lag (2013:156) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som beskriver kommunernas skyldighet att erbjuda minst 60 timmar samhällsorientering på modersmål i dialogform för målgruppen. Samhällsorienteringens utformning och genomförande finns beskrivet i förordning (2010:1138) och etableringsprogrammets innehåll och tid för etableringsinsatser beskrivs i förordning (2017:820).

I Östergötland erbjuds 78 timmar, varav 12 timmar Internetintroduktion och 12 timmar kost och hälsa där regionens hälsokommunikatörer medverkar. Dessutom ingår 3 timmars biblioteksintroduktion där biblioteken ansvarar för information om de fysiska och digitala resurser som erbjuds med samhällskommunikatörerna som språkstöd. Tanken är att samhällsorienteringen ska vara en del i etableringsinsatsen för den nyanlända för att påskynda integrering i samhället och etableringen på arbetsmarknaden.

Ett kliv framåt för taltidningen

Ar 2017 fick Regionbibliotek Östergötland i uppdrag av Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) att öka kunskapen och kännedomen om tillgängliga medier inklusive dagstidningar som taltidning hos förmedlare på bibliotek, syncentraler och verksamheter inom LSS- och äldreomsorg. I uppdraget ingick även att utarbeta metoder och utrustning för hantering av taldagstidningar.

Projektet Taltidning till fler tog därmed form. Götabibliotekens bibliotekarier som arbetar med tillgänglighet, var några av de viktigaste personerna att samarbeta med. Under 2017 stärkte de både det interna arbetet och yttre verksamhet, framförallt kontakter med omsorgen. Flera bibliotek arrangerade internutbildningar för uppdatering om digitala mediaspelare och appen Legimus samt hur registrering går till.

Projektet fortsatte även 2018. Syftet var nu att nå ytterligare yrkesgrupper inom omsorgen. Tillgänglighetsbibliotekarierna fortsatte därför att informera om taldagstidning direkt på boenden, för både personal och brukare. Det är mer framgångsrikt att göra så än att bjuda in till evenemang på biblioteken. Det är också bra att vara med och synas på olika mässor som vänder sig till målgrupperna.

Erbjudande till skolor

Under våren släppte MTM äntligen appen Akila. I den kan man läsa och lyssna till sin dagstidning. Den lämpar sig för personer som har en läsnedsättning på grund av dyslexi eller liknande. Det vill säga, man bör ha sin syn i behåll, men samtidigt behöva stöd för sin

läsning av någon annan anledning.

Med denna app blev det dags att fördjupa informationen om taldagstidningar till skol- och gymnasiebibliotek. Alla skolor med skolbibliotek fick erbjudande om en gratis prenumeration av taldagstidning. Ett dussintal skol- och gymnasiebibliotek tog möjligheten att testa detta. Vidare fick även elever på högstadieskolor och gymnasium som var inskrivna i Legimus, möjlighet att gratis pröva en regional dagstidning som taltidning. Det har dock visat sig vara svårt att få fullt genomslag av användning av taldagstidning i skolor då tidningsartiklar inte används i undervisningen i någon större utsträckning.

Krävs ytterligare kompetenshöjning

Vi har under året även introducerat Akila-appen på äldre- och LSS-boenden. Det är spännande att kunna bredda och använda olika digitala verktyg för att ge tillgång till tidningar. Dock handlar det till syvende och sist om att ta del av dagstidningens innehåll och få tillfälle att diskutera det med andra. Där finns det fortfarande en del arbete kvar att göra inom omsorgen.

Erfarenheter från projektet visar att kompetens hos personal inom bibliotek och omsorg är A och O om taltidningen inte enbart ska bli beställd, utan även användas.

Fler inom bibliotek och omsorg har fått ökad kunskap om taltidning och andra tillgängliga medier, men få använder hjälpmedlen på ett konkret sätt. Vi ser att det krävs ytterligare kompetenshöjning. Med kompetens menar vi här kunskap och förmåga att använda

► plattform för migration och hälsa) samt i första hand universiteten i Örebro och Uppsala, men också universiteten/högskolorna Luleå, Mittuniversitetet, Malmö och Lund.

Vem får delta i samhällsorienteringen?

Samhällsorienteringen är för den som är mellan 20 och 64 år, ny i Sverige och som har en etableringsplan hos arbetsförmedlingen, eller är anhöriginvandrare och är folkbokförd i en kommun för första gången efter 1 maj 2013 och inte har bott i Sverige längre än tre år. Samhällsorientering erbjuds inte till den som är med-

borgare i ett EES-land eller Schweiz. Den erbjuds heller inte till gymnasiestuderande, arbetskraftsinvandrare eller gäststuderande/gästforskare.

Målet med samhällsorienteringen är att deltagarna utvecklar kunskap om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna. Andra delar som ingår är den enskildes rättigheter och skyldigheter, jämlikhet och jämställdhet, hur samhället är organiserat och praktiskt vardagsliv.

TEXT: LARS EKLUND
Regionbibliotek Östergötland

tekniska hjälpmedel likväl som attityd till läsning och demokratiskt inflytande.

Under ljudkupan

Under året har vi köpt in ytterligare ljudkupan, en form av högtalare placerad i en kupa. När man är under kupan hör man ljudet från till exempel taldagstidnings-spelaren, men utanför hörs i princip inget. Detta är ett sätt att pröva olika sätt att exponera taldagstidning i biblioteksrummet. Det finns redan att beskåda och lyssna till på biblioteken i Motala, Kisa, Valdemarsvik samt

Åtvidaberg och kommer under 2019 även att installeras på biblioteken i Norrköping, Vadstena och Mjölby.

Projektet har inneburit att taldagstidning nu är mer synligt på biblioteken, att kunskapen om taltidningar och tillgängliga medier överhuvudtaget har stärkts både inom bibliotek och inom omsorg. Arbetet är inte slut, men vi har tagit ett kliv framåt.

TEXT OCH FOTO: LILLEMOR ENGHOLM GUY
Regionbibliotek Östergötland

Fakta

En taldagstidning är en digital upplaga av en dagstidning, till exempel Östgöta Correspondenten eller Norrköpings Tidningar. Den som prenumererar på en taldagstidning får tillgång till en digital spelare där tidningen laddas ner under natten, så att den kan läsas direkt på morgonen. Den som läser talböcker kan även använda spelaren för att få sina digitala låneböcker via den.

Göta biblioteken

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna och Tranås kommun.

Med ett konto hos Götabiblioteken får du tillgång till över 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel tidningar och därtill flera databaser.

Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på ditt bibliotek!

Du kan också låna, ladda ner och lyssna direkt på Götawebben. <http://www.gotabiblioteken.se>

I Götabiblioteken 2018 får du ett axplock av vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.